

#1 Základní pojmy

Mezinárodní instituce - MO, MR, konvence - soubor ustálených pravidel formálních i neformálních, určují vhodné chování aktérů

- MO = instituce, řízení podle interně přij. norem - urč. možnosti jednání členů = předvídatelné chování; zároveň autonomní aktér vůči okolí; formální smlouva - administrat. aparát, form. a mater. skutečnosti; IGO (mezivládní dohoda) vs. INGO:
 - IGO - formální instituce - státy - finančně přispívají, činí rozhodnutí; základem **charta/smlouva** - cíle, mechanismy rozhodování; klasifikace (členství/cíle)
 - INGO - jiné IGO - neziskové, vysoce instituc., obecně prospěšný účel; stanovují cíle, poradenství, tlak, pomoc při normotvor. a rozhodování
- MR = multilat. dohody mezi státy, regulují jednání států v urč. oblasti - je předvídatelné
 - Vs. IGO - méně instituc. - nemají byrok. strukturu a kapacity k vlastnímu jedn.; více specifické --- např. Smlouva o nešíření jad. zbraní, GATT
- Konvence = primit. form. mez. spolupráce; pravidel. vzorec chování - předvídatel. --- např. diplomacie do 1815 (zásady ad hoc, ale vznikly vzorce)

Teoretické přístupy

Příčiny vzniku MO: větší závislost; a) problem condition: problém vyžaduje spolupráci; b) cognitive cond.: státy si uvědomí problém, je společný více státům, je možné řešit společně; c) hegemonic cond.: hegemon v MS je ochoten podpořit vznik MO a nést náklady za vznik

Pojetí MO v mez. vztazích: a) nástroj: v rukou státu, prosazení zájmů; b) aréna: stálé instituce, na jejich půdě - informace, odsuzuje a koordinuje jednání; c) aktér: státy delegují část suverenity, MO je samostatná v MV

Přístupy se liší v pohledu na: strukturu MS a jeho aktéry; hodnocení příčin vzniku a působení MO

Klasický realismus - E. Carr a H. Morgenthau

- MS - anarchická podstata - není nadnárod. entita, která by omezovala; anarchie ale není chaos - existuje řád - silnější vs. slabší
- Hlavní aktér - stát - blackbox (unitární) - neberou v úvahu vnitřek státu; vztahy států konfliktní, cílem získat moc
- MO nejsou podstatnými aktéry - nemají sílu změnit anarchický systém; vznik a vliv je určen zájmem a mocí států, využívány silnými státy = jsou nástroj; trvají, dokud trvá zájem státu

Neorealismus - John. Mearsheimer a Kenneth Waltz

- Zůstává anarchické pojetí MS a státu jako hl. aktéra - posun od realismu: sama anarchická struktura vede státy k boji o moc
- MO - hl. předmět analýzy IGO; dlouhodob. spolupr. není možná; státy particip. v MO, aby zajistily větší zisk než ostatní; hra s nulovým součtem

Teorie hegemonické stability:

- Vznik a fungování MO ~ existenci hegemon. v MV - ten vytváří MO a MR, aby prosadil své zájmy a hodn.
- Dokáže tolerovat rel. zisk ostatních, aby měl svůj abs. zisk; efektiv. ~ moci hegemon. - pokud klesá, klesá i podpora MO a vzniká prostor pro jiné státy
- --- např. OSN během Studené války:
 - Hegemon USA - 1945, jedinné jad. zbraně - cíle OSN = USA - svět. mír, RB založena z vítězů 2SV - 1945-48 funkční
 - Změna 1949 - SSSR atomov. zbraň, Čína - komunism. = konec efektiv. RB - zablokována Východ~Západ; OSN padlo, USA - NATO
 - Neorealisté považuj. USA za upadající. hegemonu - nechtějí nést náklady; problém --- např. Irák 2003 bez souhlasu OSN; USA hegemon. v NATO, GATT, MMF

Institucionální liberalismus

- Stát nechce jen moc - spolupr. na půdě MO je racionální - zájmy států se vzájemně vylučují - lze mít společné (pro spol. zisk nebo bránění spol. ztrátě) - problém přesah. hranice - válka, znečištění aj.; vzájemná závislost - něco nelze řešit sám, ani silné - problem a cognitive condition
- MO - místo pro vznik stab. vztahů a spolupráce - aréna

Směry:

a) Funkcionalismus - David Mitrany

- Technolog. pokrok - vede ke vzniku MO; pokud problém přesah. hranice - vždy přijde spolupr. - MO pomáhají řešit probl. vyplývající ze závislosti

b) Neofunkcionalismus - Ernst Haas

- Snaha o vysvětl. evrop. spolupr.; provázan. politiky a ekonom.; MO vznik - vyřešení probl. - nakonec efekt spill-over a expanze do sféry politiky

c) Neoliberalní institucionalismus - Robert Keohane, Joseph Nye

- Teorie vzájem. závisl. - ve k potřebě vzniku MO - (rozdíl od funkcional.) neděje se ale automat. - vznik ~ rovnováze moci v MV v oblasti působení
- MO podpor. spolupr. států - dosažení spol. cílů; úspěch MO ~ konstalaci zájmů v oblasti - nutnost více spol. zájmů než protikladných

Idealismus - Woodrow Wilson

- Chování v MO řídí hodnoty a normy; původně tzv. normat. idealismus ~ I. Kant, H. Grotius; opak klas. realismu
- Hl. aktéry v MS - společnosti, ne státy; lidé řízení morálkou, možné najít společné normy - žít v míru - MO je ukotvují; původ vzniku Společnosti národů (Wilson)

Sociální konstruktivismus

- Současná teorie - vychází z idealismu; státy řízeny zájmy i normami a hodnotami; MO vznik, pokud reprezentují normy společné pro MO
- Při vzniku MO - důraz na uznání spol. problému (cognitive cond.); nutný částečně společný pohled na řešení probl.
- Důraz na roli sociál. skupin - lobbují za spec. normy/určitá spec. vnímání probl.; NGO (nestál. aktéři) důležitost pro uznání problému

#2 Aktéři, struktura a funkce MO

Funkce MO

Artikulace agregace zájmů

- Nástroj (artikulace a agreg. zájmů) - MO reprezentuje určité zájmy --- např. OPEC
- Místo - zájmy AaA státy a vytvářejí na půdě velkých IGO formalizované koalice --- např. Skupina 77 - skupina rozvoj. zemí při OSN
- Aktérem, který AaA zájmy --- např. jedná nezávisle na svých členech --- OSN mírové mise a report „Agenda pro mír“ (sepsaný gen. tajemníkem)

Vytváření norem

- MO vytváří a aplikuje normy; posuzuje jejich dodržování; lze je dělit podle charakteru:
- Regulační: co je povol./zakáz. --- např. OSN, kapitola 1 (cíle a zásady) - zákaz použití a hrozby silou; --- Montreálský protokol - redukce a zákaz freonů
- Redistributivní: snaha o změnu hodnot/chování aktérů s cílem změnit rozdělení zboží a služeb - zvýhodní jedny, jiní dodatečné náklady --- např. Světová banka, Rozvoj. program OSN - zabezpečují transfer zdrojů z vyspělých zemí do rozvoj. států

Operační aktivity

Praktická realizace závazků dohod. na půdě MO: obecné závazky ~ konkrétních politik, opatření, příp. programů; nejčas. na úrov. samotných států, jindy sama MO, která závazky specifik. do konk. politických opatř. --- např. projekty Svět. banky v rozvoj. zemích

Implementace opatření

- Obvykle na nár. autoritách; sama MO impl. opatř. pokud má dostatek fin. a lidských zdrojů --- např. OSN a jeho agentury (mírové, human. mise aj.)
- Soudní rozhodování - obvykle jsou kompetence soudních těles limitované
- Monitor. napln. programu - dohled nad státy, zda plní závazky --- např. MAAE, dodrž. Smlouvy o nešíř. atom. zbr. - možné požad. zprávu a inspekce

Sankce: rozhodnutí členů MO proti členovi, který nedodržuje mezinárodní závazky; mnoho forem:

- Člen odsouzen na půdě MO - morální tlak členů, poškoz. reputace; mnoho MO umožň. vyloučení (při opak. porušení) = ztráta vlivu na stát
- Pozastav. členství --- např. Afr. Union 2009 Madagaskar; OAS (amer. states) - Honduras
- Omezení práv člen. státu --- např. OSN - VS na doporuč. RB zbavit práva hlas.; Rada Evr. - Rusko bez hlas. práva za poruš. lidských práv v Čečensku
- Sankce nevojenského/vojensk. charakteru

Socializace

Socializ. států - chování vyžad. způsob., přijetí hodnot --- např. OSN - těžké, snaha neodsuz.; UNESCO - důležité, formují nár. vzděláv. věd. aj. instituce

Sběr a distribuce informací

MO místo pro výměnu inform. - shromažďují a distrib.; v ročenkách i pro veřejnost --- např. info. o šíření zbr., ekon. růstu, mírách nezam., děts. úmrt.

Vliv inform.: rozhodov. v rámci MO, rozhodnování (ne)stát. aktérů; MO zakládají vlastní výzkumné instit., projekty, žádají výzkum od vědeckých institucí; vytváření pozic - možná změna vnímání problému --- např. projekt PISA OECD - reforma vzdělávání

Struktura MO

Podle institucionální přístup - struktura MO ~ chování a podobu strategií aktérů (členů); struktura a kompetence - zakotveny v zakládací smlouvě

Plenární orgán - reprezentace všech členských zemí

Zde zastoup. všechny člen. země; hlavní rozhodov. orgán MO; různé možnosti hlasování:

- Rovnocenné pojmání států - každý stát = 1 hlas --- např. VS OSN, WTO
- Vážené hlasování - počet hlasů odvíjen od počtu obyvatel (--- EU), ekonomické síly státu (--- MMF, SB) - odráží váhu státu v MS
 - --- např. rozhodování státu v MMF - každý stát - přidělen počet hlasů podle ekon. váhy (HDP, otevřenost ekom. aj.); od hlas. síly odvíjeny nutné příspěvky MO = vliv ~ příspěvky; nejv. USA a země EU
- Způsoby hlasování: a) **jednomyslnost** = složité, dlouhotrv.; jednoduchá implem.; b) **většin. hlas.** = jednod. komprom.; obtížnější implemen. - vznik opozice --- např. rezoluce VS OSN; c) **kvalifikovaná větš.** = zvyšuje váhu; nebezp. neplnění závaz.
- **Konsensus** - vyjednáv. proces (příp. balíčkový způsob. rozhod.); respektují se stanoviska aktérů - snaha o kompromis; předpoklad že lepší nějaká dohoda, než žádná; výsledek = doh. vhodná pro všechny, popř. vhodná pro někter., ale zbytek nepoškoz. --- např. v OBSE, WTO, OECD

- Neznamená jednomyslnost - ta je form. požadavek, podle stanoveného pravidla

Exekutivní rady - výkon, implementace opatření

Výkon, impl. a dohled nad administr. apar.; méně početné, obvykle zástupci zvol. států (plenár. org.) - člens. stálé/směš. --- např. Rada ředitelů MMF; některé region. org. nemají exekut. radu --- např. Rada Evropy - pouze plenár. Výbor ministrů

--- např. specifika výkonných rad v OSN: RB otázky míru a bezpečn. - možnost vydat závaz. rezoluce a sankce; ECOSOC - rozhodn. doporučuj. ráz, nejsou právně závazná; koordinace se special. agenturami OSN

Administrativní aparát --- sekretariát, komise, bureau

Reprezentuje národní dimezi MO; není mezivládní těleso (rozdíl od plen. org. a exek. rady); při vzniku a počátcích MO především techn. funkce; dnes nezávislé org., mají často vliv na výslednou podobu rozhodnutí

--- např. Sekretariát OSN - gen. tajem. - 5 let, doporučení RB, vol. VS - vliv na rozhodnutí VS a RB - předkládá zprávy, určuje agendu; výběr ost. zaměstnanců podle schopn. a geograf. kritéria; nesmí sledovat instrukce svého státu

Soudní tělesa

Spory mezi členy, orgány, státy vs. orgány; výjimečně: zvláštní tělesa se svou judikat. --- např. ESD; obvykle jen urovnávání sporů

--- např. Mez. soudní dvůr - nutnost příjm. jurisdikci - obecně (--- ČR, USA, Čína, Rusko aj. ne) nebo konkr. příp (ad hoc) příp. mez. smlouvou - pro budoucí spory v dané oblasti --- např. Smlouva o zabránění a trest. zloč. genocidy; Vídeňská úmluv. o diplom. vztazích

Parlamentní shromáždění

Jen některé MO (--- OSN - ne; Rada Evropy, OBSE, EU - ano); smysl: legitimita rozhod. procesu MO --- např. RE a OBSE zástupci deleg. národ. parlam.

Orgány reprezentující zájmové skupiny, regionální nebo místní samosprávu

Některé MO; liší se vlivem na rozhodovací proces --- např. OSN - zájmové skupiny - prosazení na Hospod. a soc. radě (ECOSOC)

Působení aktérů v MO

Členské státy

Hlavní zdroj vstupů - finance na chod MO (větš. ~ na bohatství země - poté mají vliv), dodávají inform. a zaměstnance

- Prosazení zájmu: od úrovně prac. skupin a výborů - předloží návrh na plen. zasedání nebo tlak na admin. aparát; úspěch ~ síle, ale relevanci v MS
 - Stát může být silný celk. --- např. USA - kontrola ve voj. a ekonom. sféře - tím se ještě zvyšuje další počet oblastí
 - Nebo v jedné oblasti --- Francie - nukleární technologie - velká spol. s MAAE; --- Saud. Arábie - silný hráč v oblasti ropy
 - Velký prostor pro malé a stř. státy - vliv ~ zájmu siln. státu podílet se na kolekt. rozhodov.; prosazení zejm. při balíčkovém rozhod.; možnost prosazení v koalicih: mnoho malých st. --- např. Skupina 77 OSN (rozvoj. státy); nebo členy koalice s vedoucím silným státem - bere je v úvahu

Administrativní aparát MO

Velký vliv šéfové aparátů (--- OSN, gener. tajem.) - je v centru rozhod. procesu; aparát drží vysoce spec. informace (studie, zprávy aj.) - vliv na podklady, projedn. agendu - jaké předloží iniciativy, co bude priorit; může ovlivnit preference nerozhod. zemí

--- např. Sekretar. OSN - poč. 90. let Boutros Boutros-Ghali (gen. taj.) navrhl Agendu pro mír - základ tehdejší mírové polit. OSN - prevent. diplomacie, peacekeeping, peacebuilding; další reforma - Kofi Annan

Zájmové skupiny

Vztah NGO (zájem o přístup do MO) a MO (zájme o expertízy a informace) = vzájem. výhodný; vliv skrze form. i neform. kanály:

- Formální - instituc. cesta (--- možn. vznik org. se zástupci NGO; někdy i podíl na rozhodov. - ILO) --- např. OSN skrze ECOSOC úst. nebo písm. stanov.
- Neform. - častější, lobbying; celkově vliv NGO ~ jejich význam --- např. Amnesty Internat., Greenpeace; možnost prosazení skrze veřej. mínění

Expertní skupiny - tzv. epistemická společenství

MO zájem na začlen. odborníků do rozhod. - získají vliv na výsledek; ten ~ na míře shody mezi nimi; členové jinak využijí neshod k prosaz. svého zájmu; státy s protiklad. názory se mohou odvolat na experty, kteří se jim hodí

--- např. ochrana živ. prostředí --- vznik Svět. meteorolog. org. (WMO) - sleduje ozón. vrstvu; UNEP - program OSN.; příprava Kjótského protok. z 1997

#3 Mezinárodní režimy

Soubor regulač. uspořádání - zahrnují systém pravidel, norem, procedur = regulace chov. členů, vliv na ně; existence vázána na multilat. dohody --- např. GATT (všeob. doh. o clech a obchodu); Sml. o nešíření jader. zbr.; možnost neformál. fungování; součástí lze i MO

--- např. bezpečnostní MR - režimy kontr. zbrojení; ekonom. MR - GATT, zóny volného obch.; envirom. MR - ochrana ozón. vrstvy

Důvod vzniku MR: situace, kdy neexist. pravidel škodí - MR se posílí vlastní bezpečn.: jednání ostat. je předvídat., je v limitech, omezuje možn. podvádět v MV; redukce nákladů v urč. oblasti (--- u kontr. zbrojení), přístup k inform. - informační platformy

MO vs. MR: Podobné - pravidla a normy, cílem předvídat chování aktérů; odlišné - MR méně instituc.; ne byrokrat. struktura; nejsou aktéři v MV, ale doplňují se; užší cíle - konkrétní cíle; vztah - MO součást MR, často kontrol. funkce; možná proměna MR na MO --- např. GATT na WTO

MR proti šíření zbraní hrom. ničení (JZ)

Jaderné (--- Sml. o nešíř. jaderných zbr.; Mez. agentura pro atom. energii - MAAE), biologické (--- konven. o biolog. zbr.) a chemické (Úmluv. o zákazu vývoj., výroby, skladování a použití chem. zbr. a jejich zničení)

MR nešíření jaderných zbraní - obecně

- Jadern. velmoci = USA, Rusko, Francie, Anglie, Čína, Indie, Pákistán, Izrael (neví se), KLDK; hlavní cíl: nešířit JZ - nezískaly další země a teror. skupin --- obava Írán, KLDK (nestabilita, spirála zbrojení);
- MR složen z několika provázan. MS, součástí i MAAE, navíc neform. závaz. států = základem Smlouva o nešíř. JZ
 - + Sml. o část. zákazu jader. zkoušek (ne vesmír, atmosféra, voda; ano podzemí); MS které vytvořily „bezjaderné“ zóny (--- Lat. Amer., Afrika, Stř. Asie, Antarktida aj.); Úml. o kontr. exportu a dodavat. --- Zanggerův výbor, Skup. jader. dodavatelů

Vznik MR o nešíř. jaderných zbraní a NTP

- USA získalo JZ r. 1945, SSSR r. 1950, VB v 50. letech; 1953 - Eisenhower navrhl na půdě OSN vznik MAAE - podpora rozvoje civil. jader. programů, zabránění pro válečné účely; MAAE vznikla r. 1957, funkční od 1958
- USA a SSSR o odzbrojení: první bezjader. zóna na Antarktidě r. 1959; uzavř. Doh. o část. zákazu jad. zkoušek (PTBT) r. 1963 - nevyšlo o totál. zákazu
- Sml. o nešíř. JZ (= NTP) - projed. na půdě OSN v let. 1965-68 (uzavřena) - ost. země začaly v 60. let. zkoušky - platná od 1970
 - Ratifik. i býval. ČSSR, nepodepsali: Indie, Pákistán, Izrael (přitom JZ získali); 2003 odstoupila KLDK
 - Obsah: nyní. vlastníci - nesmí předáv., prodávat apod. JZ nebo jiné výbuš. zařízení; nejaderné země - nesmí vyrobit, získat JZ; neexport. štěpné materiály - převody pod dohledem MAAE; možnost jader. programů pro mír. účel
 - Kritika: konzervace mocens. statu quo; svět je rozdělen; mocnosti nenuceny k odzbrojení

MAAE - Mezin. agentura pro atomovou energii

- Hl. funkce: dohled, signat. NTP mají bilater. dohody - vznik možnosti inspekce v jader. zařízeních: v zemích nevládních; v nevojensk. v zemích vlastn.; zda deklarace ~ skutečn. na základ. systému bezpečn. záruk („safeguards“)
- Další činn.: jadern. technologie, infrastr., dopad na lidské zdraví a živ. prostř., havárie, bezpečnost. standardy, výzkum
- Poruš. záruk: inform. mez. společenství, orgány MAAE, OSN (RB i VS); sankce určí RB OSN; konec pomoci MAAE státu, omez./zruš. práv v MAAE
- Problémy: nedost. pravom. inspekce - Írán, KLDK = vznik „dodat. protokol“ r. 1997 - reakce na rozvoj jader. programů v 90. letech; nyní i inspekce do podezřel. zařízení; neohláš. prohlídky, stát musí poskyt. více info.; dobrovolný; větší. států ano (USA, Rusko) vs. ne - Bělorus., Pákist., KLDK; Írán 2003 podepsal, neratifikoval - 2003-06 implement., poté ne, nyní separátní dohody, problémy s USA a sankce

Orgány:

- a) Gener. konference - plenár. org., všechny státy (173 - r. 2022) - 1 hlas: zásadní rozhod., přistoupení nových st., rozhod. o sankcích, rozpočet, změny Statutu
- b) Rada guvern. - exek. org., 35 členů (vol. - 13 odstupuj. guver., 22 Gen. konfer.), největ. znalosti v jader. techn. - přípr. agendy, jmenov. Gen. ředit.
- c) Sekretariát - v čele Generál. ředitel - dnes Rafael Mariano Grossi

Ostatní dohody a MO o JZ

- Dohoda o všeob. zák. jadern. zkoušek (CTBT) - absolut. zákaz zkoušek - podpis r. 1996, 172 států podeps. a ratifik. - dodnes neplatná/nezavazuje - nutné navíc státy: neratifik. = Čína, Egypt, Írán, Izrael, USA; nepodeps. = KLDK, Pákistán, Indie; nahradilo by PTBP
 - V plánu MO - dokud nevst. v platnost - příprava mechanismu na zjištění zkoušek (seizmické, infrazv. a radionuklid stanice); nové inspekce (zda exploze jad. zbraně/jiná jad. ex.; zajiš. důkazů) - schvál. Výkon. výborem (31 z 51 hlasů) + omezení: 40 osob, vymez. oblast, do 25 dní zpráva
- Smlouvy omez. počet JZ - USA ~ Rusko:
 - 70. léta: sml. SALT I. a SALT II. - omez. počet interkont. balis. střel a odpalovacích ponor., zákaz vývoje někter. typů balist. raket
 - 90. léta: sml. START I. a START II. - sníží. počtu interkont. balis. střel, jader. střel odpalovaných z ponorek a počet odpal. ponor
 - Sml. ABM (1972) - omez. počet antibalist. raketov. systémů; vypovězena USA (2001) - výstavba protiraket. obrany
 - SORT - omez. strateg. útoč. zbraní; Obama (2010) - pražský projev (úpl. odzbr.); „New Start“ - sníží. počtu strateg. nukleár. hlavic a odpal. zařiz.

Problémy se ZHN

- I přes mez. závaz. stále snaha vyvíjet a zbrojit JZ; MR neřeší „odpadlíky“ - mez. jednání - formát MO (OSN) + zást. států - KLDR, Írán: šestistr. rozhov.
- Nestátní aktéři: --- rezoluce RB - snaha zabr. šíření ZHN (někteří uvádí neex. kompet.) - terorismus (konven. o potlač. jader. terorismu) - pouze 79 zemí

Zóny volného obchodu

Normy, pravidla, principy obchodu v urč. oblasti - cíl: odstranit překážky (tarifní/netarif.)

CEFTA

- Středoevrop. zóny volného obchodu - impuls rozpad RVHP (Rada vzáj. hospod. pomoci) - založena Dohodou o střed. zóně voln. obchodu (1992); nejdříve: Polsko, Maďarsko, ČR a SR
- Cíl: zlepš. obchod. výměny (ano průmysl, nepovedlo u zemědělství), podpora ekon. transfor., koord. hospod. politik; spol. postup členů při vyjedn. o vstupu do EU; platforma: spory mezi členy
- Nedošlo k MO: zůstal MR - nechuť hloub. instituc., negativ. zkušen. s řízením RVHP; existence MO = překážka vstupu do EU
- Po vstupu do EU - opustily státy, které vstoupily do EU

NAFTA

- Počátky: Dohoda o vol. obchodu Kanada ~ USA (plat. 1989) - později vstup Mexika - potenc. trh pro USA ~ stabiliz. země; roku 1992 podep. NAFTA, platnost od 1994
- **Obsah:** odstr. překážek obch., podpora konkurenceschop., více invest. příležit., ochrana duš. vlast.; volný pohyb zboží + kapit. a služeb; včetně živ. prostř. a pracovních standardů
- Výsledek: vzrostl region. obch. a zahr. investice; ale nepopularita: USA (obavy ze ztráty prac. míst), Kanada (obavy - naruš. soc. modelu), Mexiko (negativ. dopady na zemědělství, postiženy chudčí vrstvy a domorodé komunity - růst nezaměst. a migrace do USA)

#4 - Mezinárodní nevládní org.

- Co jsou: nadnárodní, nezisk., soukromé (členi: jednotlivci, nár. org. nereprezen. vládu), dobrovol., na prospěš. cíle - humanit., zdrav. pomoc, LP aj.
- Nejsou: bez násilí (prosazovat, používat), nemůže jít o školy, univerzity, politické str. apod.

Definice:

- Def. OSN: 1945 - MO, nezaložené na zákl. MS, jedná se o dobrov. asociace; činnost není územně omezena - většina jako federace národ. nevlád. organizací --- např. Oxfam Internat. (federace národ. poboček, působí nezávisl., ale spolupracují); popř. vytvořena centrální org. s národními pobočkami --- např. Amnesty Inter. (národní pobočky a rozhodovací mezin. rada - zde většin. princip)

Dělení INGO

- INGO severu vs. jihu - podle základny (země OECD vs. rozvojové) --- např. Sever: Oxfam Inter. - 1943 poskytovala human. pomoc Řecku (hladomor); Jih: Banka Gramín - 1971 Bangladéš, drobné půjčky chudým podnikatelům - mikroúvěry pod 30 \$
- Aktivistické vs. poskytující služby - prosazení polit. agendy (LP org., ochrana živ. prostř., práva žen aj.) vs. zabezpeč. tranferu zboží a služeb (zdravotní mater., humanit. pomoc aj.); rozdělení nedokonalé - agendy se kryjí
 - Nejzn. INGO - Amnesty Inter., Human Rights Watch, Lékaři bez hranic, Transparency Intern., Caritas, Red Cross

Historický vývoj

- První v 19. stol. - liberal. a demokrat. režimů v Evr. a USA - vznik pol. stran, odporů, spolků aj. = emancip. občanů - více INGO v demokra. zemích; v rozvoj. zemích méně - negat. vliv kolonialismu, nedemokr. vlád, polit. nestability - horší podmínky, slabší vliv
- Nyní nárůst činnosti: vzdělanost, ekonomika, počet občanů, zjednoduš. komunikace aj.

Funkce INGO

(Politické) vs. nepolitické - zlepšení ekon. a soc. situace určité skup. občanů; není shaha o polit. požad.; nevystup. proti polit. aktérům; konkrét. humanit., zdravot. aj. pomoc - řízení projektů - školy, kanalizace, farmy apod.; vlády toto podporují

Politické

- a) **Tvorba a prosaz. agendy** - nátlakové org., ovlivňují ostatní aktéry (státy, IGO, nadnár. korpor.) k prosazení agendy + spojují se s nimi (tzv. transnacionál. advokátní sítě); přímý tlak (kontakt konkrétní osoby, státní správy aj.), nepřímý (mez. kampaně, zveřej. infor.); úspěch ~ cíle (méně) a zdroje (více)
- b) **Sběr, distrib. informací** - vliv zvyšují důkladnou znalostí problémů a řešení; mohou poskytnout expertní analýzy vládám nebo IGO

c) Vytvář. norem v MV

- Přímo/nepřímo účast na vzniku mez. norem --- např. Všeobecná deklarace LP; Mez. konven. o LP; Římský statut Mez. trestního soudu
- Zdrojem idejí v MZ --- např. působení INGO v otázce Konvence o zákazu nášlap. min - změna postojů států

d) Legitimace - pokud se podílí na rozhodování - zvyšuje to legitimitu výsledku i procesu

e) Dohled - monitor. dodrž. dohod, upozornění na neplnění (státy, INGO, NK) --- např. WEDO - dodrž. ženských práv; Amnesty - zákony a političtí vězni

Vztah INGO ~ ostat. aktéři MS

INGO ~ IGO

- INGO = zdroj informací, idejí; implementují opatř., zvyšují legit. rozhodování ~ IGO jako prostředník k prosazení zájmu; většinou poradní status

Vztah - spolupracující = poskytují odborné znalosti, tvoří agendu, formulují konkrétní politiky, ideje a monitoring; vs. konfliktní = při velmi odlišném názoru na problém --- např. Sb. ~ INGO (jak pomoci rozvoj. zemím - kritika systému půjčování); INGO ~ WTO

--- např. OSN (pomohl k vlivu INGO) - hlavní prostředník = ECOSOC (nemají přístup do VS a RB): platforma pro setkání s experty z nevlád. sektoru

- INGO nerozhodují - mají poradní/konzultativní statut; 3 kategorie:
 - Obecný - velké INGO - široká škála témat, spadají do pravomocí ECOSOC --- např. World Wide Fund for nature
 - Speciální - INGO s úzkým specif. tématem --- Amnesty, Humans RW; Soupisný - malé INGO, ad hoc spolupráce s ECOSOC
- Konzul. status: přístup do ECOSOC a podřízeným orgánům, také participace na aktiv. organizovaných předsedou VS - INGO ústní/písem. stanoviska
- V rámci ECOSOC = Výbor pro styk s nevládními org. (stálý)
 - Uděluje statusy INGO; v době stud. války politizován (domin. rozvoj. států a odmítal udělit konzul. statuty LP INGO, pravidelná kontrola INGO)
 - Dnes Výbor: více pravomocí, možné diskutovat s INGO i jinou agendu než v pravomocích; monitor. vztahy OSN ~ INGO; přijímá přihlášky o udělení statusu do ECOSOC a doporučuje přidělení; přijímá čtvrtletní zprávy o vzáj. činnosti INGO ~ OSN - ta podmiňuje obecný a spec. status
- Rada pro lidská práva - podřízená ECOSOC - omez. činnost během stud. války; od 1952 zamezen tok inform. o nedodr. LP - vzrůst stížností

INGO ~ nadnárodní korporace (= MNC)

- INGO mají na MNC vliv skrze státy, dnes i přímo
 - MNC mohou být cílem aktivity INGO - úsilí o změnu přístupu MNC - prac. podmínky, LP, živ. prostř.; hl. páka - možnost očernění na veřejnosti)
 - Prostředníkem aktivity INGO (= zvýšení možnosti prosazení agendy); MNC mohou ovlivnit stát - domovský (vliv na politiku, strany); tak, kde působí (prostřednictvím investic)
- Poslední dobou - vztah kooperativní - vznik režimů a jednání --- např. tzv. kodexy chování MNC - principy bezpečnosti práce, LP, ne dětské práci (zavázán např. HM nebo Nike) ; tzv. Wolfbergské principy - boj proti korupci (spolupr. s Transparency Inter.)

INGO ~ INGO - navzájem

- Větš. kooperace, vznikají sítě INGO (stejný účel), také ale vzáj. ovlivňování - INGO Jihu (méně prostředků a vlivu) na INGO Severu apod. --- např. jižní INGO tlačí na Amnesty, aby do své agendy zařadila soc. a ekon. práva

Problémy INGO v MV

a) Legitimita

- Silní aktéři nepřiznají legitim. - nemohou údajně mluvit za celou společ.
- Nemají „demokratickou“ legitimitu od občanů, není nad nimi dohled; považov. za lobbystické skup.; legitimita ale vyplývá z jejich práce v komunitě, znalostí aj.

b) Reprezentativnost

- Otázka koho reprezentují; možnost manipulace (~ na vládách, MNC); reprezentativní jsou ty, které nezávisí na vládách aj. aktérech

c) Různorodost - více jednoty = větší váha INGO v mezinárodních jednání

d) Financování

- Soukromé (člens. příspěvky, dárce) nebo veřejné (vlády, IGO) - není ale jisté, mění se
- Je možná manipulace organizace - to znamená i její slabost; řešení: diverzifikace zdrojů financování

Nadnárodní korporace

- Soukr. organizace; cíl: zisk (produkce - nejnižší cena; prodej - maximaliz. profit), - obchodní aktivity, alespoň 2 pobočky v jiných zemích - řízení obchod. aktivity přesahuje hranice; v zahraničí nejen zastoupení nebo prodej - především výroba
- MNC rozhoduje o využití svých zahr. zdrojů, má ekon. dopady na státy - domovské (daně), i další - hlavně investice; glob. obchodní strategie - nebrán ohled na lokální dopady
- Historicky: nejstarší - východoindické spol. (17. stol.) - čaj, koření aj. --- např. Britská Východoindická spol. - sídlo Londýn, pobočky - Indie, Čína aj.
- Nejvýznamnější: sídlo ve vyspěl. zemích Severu - 4 kategorie (nejvýzn. finanční a průmyslové spol.)

- **Zemědělství a těžební průmysl** --- ropné spol. Shell, Exxon; **Finanční** --- banky, makléř. spol., pojišťovny; **Průmyslové spol.** --- IBM, Sony, automobil., Coca-cola; **Služby** --- fast-food, internet. spol., telef. spol.

Působení v MS

- Hl. síla ekonomik (glob. integrace); podle IGO a INGO účinně působí na chov. států; **mohou**: podpořit mír, lokál. stabilitu, soc. a LP oblast
- **INGO apel**: společ. odpověd. za místa působení - etické a morální hodn.; obch. zisky (stabilita), hrozba očernění a soud. řízení
 - --- např. UNOCAL (Barma, porušování LP) - soudní řízení; Talisman (Kanada, podíl na etické čistce v Súdánu)
- Po r. 2000 snaha začlenit MNC do aktivit IGO a INGO: aktivity OSN (--- Kofi Annan iniciativa - LP, ochrana živ. pros.) - vazby OSN ~ agentury ~ MNC, sponzorování aktivit (finance a služby); SB - investice MNC v rizikových oblastech

#5 - OSN

1945 v San Franciscu, 51 zaklád. států, vznik Charty (ustavující dokum. - práva a povin. členů, orgány a postupy fung. OSN); ofic. 24. října - Den OSN
Cíle: centrum multilat. diplom. po 2SV - udržet mír a bezpeč.; přátelské vztahy mezi státy; ekon., kult., soc. a hum. problémy, respekt k LP

Člen - jen suver. stát, přijímá VS na doporučení RB; nestátní aktéři - možnost role pozorovatelů

Společnost národů

- Syst. kolektiv. bezpečn. - řešení mír. cestou - i malé státy, nově organ. struktura: **Rada - členové: stálí** - VB, Francie, Itálie, Japonsko; později Německo, SSSR) a **nestálí** - voleni **Shromážděním** - 1 stát ~ 1 hlas + **Sekretariát**; Charta SN - pravidla, procedury, orgány - i pomocné MÚV, EFV
- Problémy: nevstup USA, důraz na suver. států, neschop. vůči velkým státům = činnost ofic. ukončena 1946 - závazky přešly skrz dokumenty na OSN

Struktura orgánů OSN

- Valné shromáždění; Rada bezpečnosti; Mezinárodní soudní dvůr; Ekonomická a sociální rada; Sekretariát; Poručenská rada + zastřešují specializované agentury, programy, komise - **tzv. rodina OSN**

Valné shromáždění (New York)

- Princip rovnosti - 1 stát ~ 1 hlas (2022 - 193 členů); rozhodnutí nejsou práv. závazná - **rozhodování**: nejčas. prostá většina; kvalifikovaná větš. (doporučení ohledně udržení sv. míru a bezpečn. + volba nestálých členů RB a gener. tajemníka + rozpočet)
 - Dominance malých a stř. států (velké země nemají respekt. k jejich rozhodnutím), sdružování do region. skupin - usnadňuje organiz. VS (a agregaci hlasů) - vznikají tenze mezi státy (i moderní vs. rozvoj.)
 - V době vzniku - dominance evr. a amer. států (podob. hodnoty); poté dekolonizace - od 70. let převaha afr. a asijských států - hl. téma je rozvoj
- Úkoly: kapit. 4 Charty - projednáv. probl. - vydat nezáv. rezoluce; iniciace studií, mezinárodních polit. spolupr. mezi státy; dohled nad admin. a rozpočet
- Snaha o zvýšení významu VS + neodráží rozlož. sil ve světě - není racionální
- **Vztahy**: RB - volba nestálých čl., doporuč. ohledně udržení sv. míru a bezpečn.; **Sekretariát**: volba gen. tajemníka (na doporuč. RB); ECOSOC: dohled a volba členů; **Poručenská rada**: dohled; **MSD**: podíl na volbě soudců + schvaluje vytváření nových orgánů OSN

Rada bezpečnosti (New York)

- Omezené člens. - 5 stálých (USA, Francie, VB, Rusko, Čína) mají právo veta + 10 nestálých na 2 roky (nelze okamž. znovuzvol.) - předsednictví rotuje po měsíci (abeced.) - chápání jako zástupci mezin. komunity
- Úkoly: udržet mír, bezpečnost - identif. zdrojů nebezpečí; dohoda na řešení problému; realizace kolektivních bezpečnostních aktí
- Rozhodn. = závazná; všichni musí spolupr. na implementaci; přijato 9/15 (a u zásad. není veto - kritika, není rovnost, žádná akce OSN není bez RB)

Mezinárodní soudní dvůr (Haag)

- 15 soudců - 9 let; oddělená hlasování o soudcích VS a RB - oba absolut. většina - je možnost znovuzvolení
- Žaloba - členské státy, rozhodnutí většinově; jurisdikce větš. přijímaná ad hoc, nemusí souhl. aby případ rozsoudil = neefektivní
- I poradní těleso: právní posudky (požádání VS/RB) --- např. nezávislost Kosova není protiprávní

Ekonomická a sociální rada (New York/Geneva)

- Ekon. a soc. spolupr.; 54 členů (~ 1 hlas) - voleni VS - 3 roky; možnost znovuzvolení; rozhodnutí - konsensus (příp. prostá větš.)
- Dohled nad special. agenturami OSN, dává doporučení/rezoluce - nezávazné, udržuje vztahy s INGO; kritika - vlády preferují WTO nebo MMF
 - Další: iniciace studií, zpráv - téma kult., soc., zdrav. aj. záležitosti; návrhy konvencí (ekon. a soc. oblast); svolat mez. konferenci v možných záležitost., pozvání INGO - expertiza, nemohou hlasovat

Sekretariát

- Administr. aparát - příprava rozpočtu, registruje a publik. mezinár. sml.; operačně řídí peacekeep. mise; kritika - přílišná byrokr. a skandály
- V čele **Gen. tajemník** (hl. diplomat OSN) - 5 let doporuč. RB, hlasov. VS
 - Činnost: úkoly od RB a VS; předsup. před org. OSN - upozorňuje na závaž. problémy; reprezentace ve světě (hodnoty, zájem organizace), zajišťuje komunik. mezi státy; řídí Sekretariát - dohled nad jmen. důležit. managerů (--- předseda fondů UNICEF/UNDP)

Poručenská rada

- Dohled nad přechodem býval. kolonií v nové státy - hlavně v 60. letech; ukončila činnost (1994) - může ale zasednout - členy stálí členové RB; strategie dekoloniz. a monitoring dopadů na obyvat.

Ostatní záležitosti OSN

Principy: všechny státy suver. a rovnopr.; členové dobrovol. plní povinn. z Charty; konflikty - mírovou cestou (žádná síla ani hrozba); člen. se zavazují poskyt. jakoukoli potřeb. pomoc; neintervence v domácích zálež. (vede k občan. válkám, failed states apod.)

Rozpočet OSN: schvalován VS na 2 roky, předloží gen. tajemník - náklady na programy OSN; hlavní - příspěvky států - výše ~ na podílu země na celk. globál. HDP - maximál. 22 % (= USA), za skupinu zemí EU (= 35 %); dluhy mají chudčí státy - 2 roky neplacení - vede až k odebrání hlas. práva

Kritika

- G. Bush ml. a USA - unilaterál. přístup - USA se stáhly z mezin. trest. soudu; invaze do Iráku bez autorizace OSN
- Normotvor. práce - často překračuje své meze (domácí scéna) - trest smrti, kontr. zbraní aj.
- Fungování někter. org. - VS a Rady pro LP - stejný hlas mají demokratické i nedemokr. země - dlouho neschopnost na přísnějších podmínkách
- Financování - efektivita, konec plýtvání, racionalizace programů
- Odpovědnost - vnější auditor (např. generál. inspektor), vynucení odpovědn. úředníků OSN; posílení Úřadu pro vnitřní kontrolní služby

OSN ~ EU

- EU má status pozorovatele s rozšíř. právy - společná pozice VS a EU = zástupci EU - vystupování na zasedáních VS, diskuse, možnost činit návrhy; právo na odpověď - nemá ale hlas. právo, nemůže navrhnout své kandidáty
- Od Lisabon. sml. - hl. zástupce EU - Delegation EU, snana o koordinaci pozic člen. států; pokud má EU společnou pozici k projedn. otázce na půdě RB, Francie musí požádat o umožnění Vysoké představitelce, aby prezentovala pozici EU
- Závazek efektiv. multilater. - EU prosazuje posíl. OSN, podpora reforem OSN (štěpí země, neshoda), podpora OSN v mediač. a prevent. aktivitách; klimat. změny, terorismus, odzbrojení, dodržování LP

OSN ~ Rusko

- Vnímá OSN jako nástroj pro nár. zájmy; podpor. RB (opozice k USA, k unilater., má své veto); nechce změny; využívá zdroje OSN k řešení problémů v ruském prostoru

OSN ~ Čína

- Do r. 1971 v RB zástupci Tchajwanu poté ČLR; podpora mír. činnosti OSN - odpůrce zásahů do vnitřní sit. země - státní suverenita = proti sankcím, voj. intervencím atd.
- Velký příspěv. do rozpočtu OSN - projekty rozvoje, nejchudčí země - Afrika, pro své ekon. zájmy = vůdce rozvoj. zemí

#6 - MO a bezpečnost

Vzestup počtu konfliktů - a) **Mezistátní** --- např. Ukrajina~Rusko (nyní; 2014 Krym, vých. Ukr.), Kašmír (Indie~Pákistán), Náhorní Karabach (Armén.~Ázerbájdžán); b) **Vnitrostátní** - obč. války, guerilla, drogové mafie, terorismus; c) **Zhroucené státy** --- Libye

Orgány OSN a konflikty

- Dle Charty: ne síle; mírové řeš.; výjimka (čl. 51) - sebeobr./kolekt. bezpečn.; OSN ale nesmí zasah. do suveren. států - možné zasažení za urč. podm.

Rada bezpečnosti

- Rozh. o hrozbách míru, porušení a aktech agrese; **proces:** napadený/ohr. stát informuje RB (sami členové mohou, gen. tajem. nebo VS); během SV RB paralyz. - nyní agrese - snaha změnit stát. hranice silou --- např. 1950 Sever.~Jižní Korea; 1982 Falklandy - Argentina; Kulvajt - Irák
- **RB ohrožení sv. míru** (veto apod.) - velmi málo - JAR a apartheid; Rhodesie - nezávis. stát; později i důraz na LP - Somálsko; Rwanda
- Postupuje se podle Kap. VI (pokoj. řešení sporů) a VII (ohrožení míru, útok) - RB vyjednává, vydává závaz. doporučení, může vyřešit spor
 - Pokud strany nedodrží rezoluce - autorizace prostř. vynucení míru - voj. i nevoj. charakter - ost. státy povinn. plnit rozh. a přispívat prostředky

Ostatní orgány

a) Valné shromáždění

- Doporučení RB k otáz. mez. bezpeč.; schvaluje rozpočet - peacekeeping je priorit; zásady míru a bezp. (kontrola zbrojení aj.); nezávaz. rezol.

b) Generální tajemník

- Hl. diplomat (mediace, dobré služ.); identif. hrozeb, snaha zabránit mez. konfliktu; možnost dát podnět RB - RB se musí návrhem zabývat; vliv na realizaci politiky OSN - stanovení agendy, priorit

Možnosti řešení konfliktu OSN

Mírové urovnání konfliktu vs. vynucení míru / peacekeeping / preventivní rozmístění

Problémy - nedost. zdrojů financování; nejasný mandát; neochota členů poskyt. vojáky --- USA 1 %, Rusko 1 % vs. Evropa 10 %

Mírové urovnání

- Vychází z Kapitoly VI. Charty; nástroje: dobré služby - gen. tajem. nebo vyslanec OSN - jako komunikační kanál --- např. Libye, Sýrie, Jugoslávie
- Vyšetřov. ze strany OSN - RB stanoví komisi - snaha shromáždit obj. a důvěr. informace a poskytn. je stranám --- Pásmi Gazy (2014)
- Mediaci - aktivní návrh. řešení konfliktu mediátorem - mírové plány apod.

a) Vynucení - peace enforcement

- Kap. VII. Charty - strana neplní rezoluce RB - nejčas. **nevojenské nástr.**: pozast. členství (--- Srbsko - Jugosl.), vyloučení; embargo (--- JAR, Irák aj.); **vojens. nástroje**: OSN nemá armádu, závislá na člens. státech (person. a materiál); málo časté (--- skrze NATO - bezletová z. nad Bosnou - 1994); většinou ale vybidne koalice států, ať použijí všechny dostup. prostředky - souhlas RB s jejich voj. operací (--- válka v Perském zálivu)

b) Peacekeeping

- Ne v Chartě, ale hl. nástroj; kombin. opatř. - založ. na konsensu - RB autoriz. peacek. operaci - stanoví: mandát mise, mater. podmínky rozmístění, gen. tajem. vyjednává se členy o poskyt. personálu civ. i voj.
- Vývoj misí: a) za SV - tradiční mise; b) 90. léta - mise druhé generace; c) po r. 2000 - mise třetí generace
 - Tradiční: vznik konsens.; monitor. - dohled nad příměřím a vytvoř. důvěr. mezi stranami; základ. je dohoda stran na příměřím - až poté umístění pracovníků OSN; gen. tajem. - vyjednává se stranami - tzv. Memorand. o porozumění - dohoda: oblast rozmís. jednotek - mandát a cíl nasazení --- např. mise UNEF - Egypt vs. Izrael; UNIIMOG - Irák vs. Írán
 - Druhé gen.: nové úkoly - dohled nad volb., odzbrojením, možnost nahradit veř. služby; reflexe v Agendě pro mír (1992); není striktně neutrální, možnost identif. ty, poruš. dohody --- úspěch: Namibie, Salvador aj.; neúspěšné: Somálsko, Rwanda - nejas. mandát, nerozhodnost
 - Třetí gen.: jen ve státech, kde selhává ústřed. vláda - mír nastolit, nejen udržet; rozšíření úkonů - předej. násilnostem na civil., ochrana lids. práv, pomoc s hospod. obnovou, právní stát, odzbroj.; civil. pracovníci - polit. i administ. úkoly; použití zbraní ano - sebeobr., ale i při mandátu; --- např. Kosovo, Východní Timor - ustavení správy OSN

c) Preventivní rozmístění

- Vyslání pozor. a jednotek OSN tam, kde hrozí konflikt - zabránit mu; musí požád. min. jedna strana --- např. Makedonie, hranice se Srbskem

Ostatní aktivity OSN

Koncept odpovědnosti chránit - R2P

- Stát je odpovědný za ochranu obyvat. před zločiny proti lidskosti, genocidou a etnic. čistkami - mez. společ. má pomoci; reakce na tzv. failed states; pokud stát selže - mez. spol. povinné pomoci = okolnost, kdy je možné porušit st. suverenitu - a dojít k mez. intervenci --- případ Rwandy a Kosova
 - Návrh Komise OSN: možnost naruš. suver. při etnických čist. a masov. porušov. LP; autorizace RB - probíhá návrh na omezení veta
- Kritika konceptu: státy proti: „právu na intervenci“; členové RB - omezení veta; hranice kdy jednat - diskutabilní (--- Kosovo - NATO vs. Rusko); možnost zneuž. ke svým cílům; neřeší co dělat po intervenci - jak zabránit porušování LP aj.
- Koncept přijat r. 2005 (vágneji než návrh komise - ne omezení veta) --- uplatněn v případě Danfúru

OSN a regionální organizace

- OSN využívá region. org. jako první v řešení bezp. konfliktů (kap. VIII Charty) - ta může provést akci jen s mandátem od RB - výjimka útok jin. států
- Mimo kap. VII stojí vojen. aliance, schopné oper. mimo svůj region (--- NATO) - i tak se ale používají - výhodné, rychlejší (--- voj. síla AU)

#7 - Světový obchod a WTO

Historie a Brettonwoodský systém

Vývoj: 16. st. - počátky, merkantilismus (protektionismus, kolonial.); 18/19. st. - vliv myšlenek A. Smithe, D. Ricarda (obchodníci jako spol. třída); 2. pol. 19. st. až 1SV - liberalizace (mimo Německo a Francii); mezivál. obd. až 2SV - růst protekcion. - posíleno Velkou hosp. krizí

Během a po 2SV - snaha řešit probl. protekcionismu - vytvoř. liberál. ekon. řád (USA, VB) + důraz na sociál. rozvoj

- Vznik tzv. Atlantické charty (1941) - státy rovnocenný přístup ke svět. obchodu; USA prosazuje odstr. diskrim. opatření v obchodu (cla, kvóty)
- 1944 - konference v Bretton Woods - cíl: obnova hospod. po válce, podpora svět. obchodu, snížení překážek svět. obchodu; ekon. rozvoj by měl zamezit válce - možnost účastnit se pro vítěze i poražené
- Vlády se zavázaly k liberálním princ. v mezin. obchodu; uznaly nár. a hospod. zájmy a právo regulace vlastní ekonomiky; chtějí participovat na mez. jednáních a koordinovat své aktivity

- Tři pilíře: a) Ekon. rozvoj, b) Monetární stabilita, c) Obchod
 - Ekon. rozvoj a monet. stabilita - ukotveny ve Světové bance a MMF
 - Obchod - měl být zakotven v ITO (intern. trade org.) - jednání v Ženevě (1947), cíle: vypracovat: Chartu ITO; rozvrh jednání o snížení obchodních překážek; mezinárodní smlouvu, obsahující obecné principy, na kterých měl být založen světový obchod
 - Výsledek: přijata Všeobecná dohoda o clech a obchodu - GATT
 - Implementováno ihned - prostředn. Protokolu o prozatímní aplikaci GATT (od 1. 1. 1948) - později 1948 i přijetí Charty ITO - neprošla ale Kongresem - republikáni, obava ze ztráty suver. - USA nemělo právo veta nad rozhod. ITO - Truman 1950 neusiloval o průchod Kongresem

GATT

= Mezivládní dohoda o regulaci mezinárodních obchodních vztahů; členy smluvní strany GATT; sídlo Ženeva, každoroční jednání

- Mezinárodní režim, ale prvky MO (--- sídlo), neměl: členy (sml. strany), Chartu - neměla tak právní subj., právně zakotv. mechan. rozhod. a strukturu; chápána jako provizorní řešení - podřívání autority)

Cíle GATT

- Zakotv. liberál. principy ve sv. obchodu - byly omezené - velmi chráněna národní suverenity v domácí obch. polit. - strany si ponechaly legisl. před přijetím GATT (i přes rozpor) ~ Protokolu o prozatím. aplikaci - tzv. **grandfathers' clause** - nutné, aby mohla ihned vstoupit v platnost; zrušeno vznikem WTO; sml. strany přijaly jen smlouvy, které chtěly
 - Hl. cíl: snížení kvót a cel - tzv. tarifních překážek - pouze průmyslové zboží

Kola a vyjednávání

- Snížov. překážek - tzv. kola - hl. nástroj = „**doložka nejvyšších výhod**“ - nutnost s ostat. zacházet stejně - učinila se výjimka = byla platná pro všechny, byla tak vyloučena diskriminace (preferenční zacház. povoleno v rámci zón voln. obchodu a celní unie)
 - Čistě pro země s tržní ekon. - ne komunistické; na kola největ. vliv obchod. země - USA, ES/EU
- Prvních 6 kol - snížení tarif. překážek obch. - cla a kvóty - úspěšné; později (Tokijské, Uruguay.) - netarifní překážky (--- státní podpory, regul. opatření aj.) - zavedena antidumpingová opatř., omezená míra stát. podpor apod. + standardy ne jako obchod. bariéry
- Výsledek Uruguay. - vznik WTO - závěr. akt r. 1994 v Maroku

Řešení sporů

- 1) Rozhod. **panely** - nezávislí experti, vyšetřili spor a dali doporučení; 2) to schválila Rada GATT - problém byl tzv. pozitivní konsensus - pro ustavení panelu i finál. doporučení potřeba konsensu členů Rady GATT - hrozba veta ~ zprávy expertů; v 80. letech citlivé oblasti - dumping, jednostr. odvetná opatř.
 - Neexist. tak pevné termíny jednotliv. fází řešení sporů - odklady, prodlužování

Problémy GATT

- Nedostat. rámec - od začát. provizorium; pravidla = ad hoc (chaotické, komplik.), každé kolo - instit. problémy; omezený mandát (jen průmysl)

WTO

Funkční: leden 1995; Ženeva; mezivládní org. (právní subj.) - 164 členů:

- EU spec. postavení: za člens. státy jedná Komise v rámci spol. obch. politiky; mandát a hl. směr stanov. členské státy v Radě EU; musí souhlasit s vyjednanými dohodami - schvalují je (Rada EU a EP)
- Přijetí nových čl.: odsouhlasit 2/3 Konference ministrů (praxe konsensus, nikdo proti) - kandidát musí unést závazky; vstupní proces cca 8 let

Účel, cíle a dohody

Cíl: místo pro jednání; řešení obch. sporů - monitor. obchodních politik zemí; spolupr. s MMF, SB; k průmyslu + zeměd. výrobky, služby, ochrana duševního vlast., orientace výrobce vs. ochrana spotř. - nejméně diskř. a administr. překážek v obchodu; spotřebitel - větší výběr, nižší ceny; vyšší požadavky na výrobky

Dohody:

- Všeobec. mnohostr. obch. dohody - pravidla závaz. pro všechny členy, nelze uplat. „grandfathers' cl.“ - základní pravidla obch. v daných oblastech
- Vícestr. obchod. dohody - nemusí přijm. všichni, v okamžiku přijetí ale zavazují

Organizační struktura

- Konference ministrů - vrch. org. - ministři obch. všech zemí - nejméně 1x za 2 roky, dlouhodobé strateg. plánování
- Generální rada - zasedá mezi zas. Konferencemi min. - ve 3 formacích (+ specializ. rady a komise):
 - Generální rada; Těleso pro řešení sporů; Těleso dohlížející na obchodní politiky členů
- Sekretariát - experti analyzují obchodní politiky člen. států - zda plní normy a pravidla; neutrální - hájí zájmy sv. obchodu (denacionalizace obch.)
 - V čele generální ředitel a 4 zástupci - volen Konfer. ministrů - ta určuje jeho pravomoci; role při jednání, sestav. agendy, mediátor

Hlav. rozhod. mechanismem: konsensus - žádný člen proti; někdy i většinou: 2/3 nebo 3/4 větš.; stát ~ 1 hlas

Finance: od podílu člena na celk. obchodu mezi členy WTO; nad rozpočtem dohled Generální rada; připravován gen. ředitelem a komisí pro rozpočet

WTO a řešení sporů

= Ujednání o řešení sporů (spec. mechanism.) - Těleso pro řeš. sporů (DSB):

- Zřizuje skupiny odborníků tzv. **panely** - nikdo nemá veto k ustavení panelu; přijímá nález a doporučení - pokud země nesplní - DSB povolí přijetí protipatření žalující stranou
- Hl. změny oproti GATT: stanoveny deadlines, eliminace veta k ustavení a přijetí zprávy, tzv. **negativní konsensus** (= zpráva přijata, pokud není konsens. aby nebyla přijata) - zavedena možnost odvolání

Fáze sporu

- a) **Neform. konzultace**: snaha mezi stranami najít řešení vznik. sporu; pokud selže - poškoz. str. žádá o formální konzultaci
- b) **První - konzultace**: až 60 dní - strany řeší mezi sebou - možnost mediace a dobrých služ. GŘ (vs. GATT - neomez. doba, GŘ jen pro chudé země)
- c) **Druhá: ustavení panelu** (45 dní): poškoz. str. žádá o panel - ustaví ho DSB; žalovaná str. může ustavení blokovat jednou (ne po druhé vs. GATT)
 - Vyšetření sporu a vypracování zprávy - 6 měsíců
- d) **Třetí: postoupení závěrečné zprávy** členům WTO - 3 týdny
- e) **Čtvrtá: rozhodnutí o zprávě** DSB - zde negativní konsensus, jinak přijetí závazné (žalov. str. nemůže blokovat vs. GATT)

Akce po rozhodnutí

Odvolací těleso: 7 expertů (4 roky); odvolání u obou stran; rozhodnutí - interpretace práva (ne důkazy aj.) - potvrzuje, mění, anuluje rozh. panelu; max. 90 dní - automatické přijetí zprávy (vs. GATT - odvolání neexistovalo)

Implementace: poražená str. sama učiní nápravu podle rozh. panelu (30 dní - deklarovat vůli; poté „rozumný čas“ na nápravu); není přímo vynutitelné, ale jinak:

- Jednání o kompenzacích s protistr. - pokud není spokojená - možnost požádat DSB o povolení odvetných opatření (do 30 dní)
- Sankce zejm. v oblasti sporu (možné i jinde): cla, zákaz dovozu kvóty

Jednání a principy

- Princip nediskriminace: „doložka nejvyš. výhod“ - všichni stejné zacházení (u konkr. výrobku); národní zacház. - na trhu není rozdíl mezi domác. a zahraničními dodavateli
 - Liberalizace; předvídatelnost, stabilita, transpar. (dlouh. neměnnost obch. vztahů); rozvoj. princip: podpora rozv. a reforem rozvoj. států
 - Záruky (safeguards) - stát nemusí dočasně dodržovat závazky a může zavést ochr. opatření
- **Jednání s:** skupina států I. (vyspěl. státy, nově rozvíj. se ekonomiky, nejm. rozvinuté státy); skupiny států II. (specif. koalice --- zemědělství aj., region. uskupení --- Mercosur, ASEAN aj.); nevládní organizace - živ. prostředí, lidská práva
- **Dvouúrov. vyjednávání:** a) Národ. úroveň: vliv domácích zájm. skupin (odvětví - exportní = liberalizace; tradiční = citlivá, protekcion.); b) Nadnárodní - ústupky mezi státy, spoj. témat (průmysl ~ zemědělství)

Život. prostř.: náklady na ochranu - prioritní pro NGO a vyspěl. státy; Lidská práva: ohledně pracov. práv a podmínky - prioritní pro NGO a vyspěl. státy, proti MNC a rozvoj. státy

Rozvojové kolo z Dauhá - Katarské kolo

- Listopad 2001 do současnosti (2022) - rozpory mezi vyspělými zeměmi (--- EU, USA aj.), rozvíj. ekonomik. a rozvojov. zeměmi
 - Vysp. země - snaha o další liberalizace - nové oblasti --- např. EU od r. 1996 jednání o tzv. **Singapurských bodech** - hospod. soutěž, investice, veř. zakázky aj. + USA a Kanada - větší transparent. mechan. pro řešení sporů - USA navíc pracovní standardy
 - Proti rozvojové země - obecně nechuf. k novému kolu jednání
- Agenda: liberal. (zeměděl., obchodu s průmysl. výrobky); duševní vlast. (pirátství), život. prostř., celní procedury, pravidla mnohostran. obchodu
- Problémy: mnoho států (oslab. ekon. nejsiln.); nová problem. agenda (zemědělství - nejvíce chráněné - rozvoj. země chtěly liberalizaci vs. EU, USA)
 - Omezit dominant. antidumping (proti USA); omezení subvencí (proti rozvíjej. ekonomiky - Indie, Brazílie) aj.

#8 Rozvoj a MO

Přístupy k rozvoji

Ortodoxní

- Rozvoj je: růst HDP a vysoká míra industrializ.; chudoba a zaostáv. - výsledek iracion. státních zásahů a regulací
- Rozvoj pokud: zapoj. ve svět. obchodu; tržní ekon.; **minimální zásahy do ekonomiky**; Překážky: vysok. růst populace, korupce, příliš. utrácení státu

- Nejchud. země - mnoho populace (narušuje rozvoj), zahran. pomoc skončí v rukou úředníků; přílišné utrácení zvýší veřejný dluh
- Chudoba: překonána tržními reform. a minimalizací zásahů

Kritický

- Rozvoj: schopnost lidí dosáhn. vlast. úsilím svých mater. a nemater. potřeb - každá společn. má vlastní standardy kvality života a rozvoje, měřeno:
 - Plněním základ. lidských potřeb - výživa, zdravotnictví; stavem živ. prostředí; polit. zastoupením chudých vrstev v polit. systému
 - HDP nezměří rozdíly mezi chud. a bohatými - právě sociál. nerovn. je v rozvojev. zemích vysoká; nebere v úvahu kolonialis. a kolon. dědictví
- Nutnost porozumět přerozdělování bohatst. mezi a uvnitř společností - každý nemusí mít užitek z volného obchodu (vs. ortodoxní)

Přístupy vs. dluh

- Oba přístupy: dluh = hlav. překážka rozvoje je vysoké zadlužení rozvoj. zemí: liší se pohled na příčiny dluhu:
 - **Orto.**: příčiny endogenní - excesivní utrácení vlády --- podpora vzděl. a zdravot., ale ne výběr daní; vel. armády, půjčka na udrž. levných energ.
 - **Kritický**: kumulace dluhu v 70. letech (levné půjčování), narostl po 1. ropném šoku - rozvoj. země musely půjčovat, aby uspokoj. domácí energ. potřeby, 2. ropný šok - kolaps exportu v mnoha zemích; poté banky zaplaveny petrodolary - chtěly půjčovat - brzy ale zvýš. úrok. sazeb; vlády si půjčily, aby umožily úroky z předchozích dluhů

Oba přístupy v různých institucích:

- a) Ortodoxní - Světová banka, MMF
- b) Kritický - UNDP (program OSN pro rozvoj)

Mezinárodní měnový fond

Mezivlád. org., zapojena v syst. OSN; Washington; 187 členů (--- ne např. Kuba nebo KLDK); vznik r. 1945 - 29 zakládaj. zemí (i ČS), funkce od r. 1947

- Komunist. země: ČS resignovalo r. 1954, Polsko r. 1950; SSSR - jednání v Bretton W., nepodeps. závěr. dohodu; Čína podepsala, ale do r. 1980 byl členem Tchajwan; z komunist. zemí - pouze Jugoslávie, vstoupilo ke konci komunismu: Rumunsko, Maďarsko, opět Polsko

Funkce: vliv na podobu nář. ekonom. (hospod. i soc.); poskytov. půjček za plateb. deficitu; zvlád. mez. ekonom. krizí; monitoring svět. hosp. vývoje

Vznik instituce

- **Brettonwoodská inst.** - měla udržet stabil. směnné kurzy (USA ~ záp. Evr) - důvody:
 - 19. stol. - fixní směnné kurzy (zlatý standard) = všechny měny navázané na zlato, výše kurzu ~ rezervy zlata dané země; to nutilo k udržování vyrovnané plat. bilance - pokud potíže: úsporná opatření - postihla chudé - dělníci organizováni v odborech - tlak na změnu systému
 - Obava z neudržení hodnoty - časté spekulace s měnou (= devalvace měny)
 - Po 1SV - většinově protekcionismus; Velká hospod. krize - další zvýš. protekcion. - tzn. snížení mezin. obchodu
 - Poč. 40. let - plán na vytvoř. měnové instituce - řešila by dočasné probl. s platební bilancí = země udrží hodnotu a dopady nebudou drastické

Brettonwoodský systém

- Konference v B. W. - vliv idejí: J. M. Keynes a H. Dexter White - shoda na vzniku mez. instit. / neshoda: objem spravov. financí a podmín. půjček
- Od 1945-1971 - tzv. **brettonwoodský systém** - fixní směnné kurzy ~ na dolar ~ na zlato; vliv keynesiánství
- Státy mohly přizpůsob. směnné kurzy pod dohledem MMF, aby vyrovnaly potíže s plat. bilancí - při výrazném poklesu hodn. nář. měny - MMF půjčil; hodnota opět stoupla; každá devalvace měla být schválena - nedělo se; úspěch - stabilizace po rekonstr. Evropy a Japonska
- Problémy: některé země (--- USA) - problém udržet hodnotu měn, pokud se dostaly do plat. deficitu - výhodněj. přejít na plovoucí kurz (vyspěl. stát.)

Postupné zrušení - 1968-1973

- **HL. příčiny**: vyspěl. země - neschopnost udržet hodnotu měn; 1971 - Nixon - dočasné zrušení vazby \$ ~ zlato - tzn. snížení hodnoty \$; USA resignovaly na roli garanta systému - násl. 2 devalvace \$
- Evrop. země zavedly plovoucí kurz; USA r. 1973 - končí tak původní role MMF

Novodobý MMF

- od 70. let - více pomoc rozvoj. zemím (změna účelu) - řeší potíže s plateb. bil., ale posun - dohled nad makroekon. politikou států
- Zásadní vliv - tzv. **dluhová krize latinskoam. zemí** (1982) - fond začal masově půjčovat rozvoj. zemím; první půjčky - 50. léta - poté participace v programech hlavně RZ - k nim vztah: monitoring ekonomik; mezin. věřitel
- Poté ústup od keynesiánství - krize státu a jeho zpochyb. významu v ekonomice; nové formy protekcionismu
- V 80. letech - **posun k neoliberalismu** - minimaliz. státu v ekon., důraz na samořešitelné schopn. tržních mechanismů - stát jako stanovitel a vymahač pravidel - omez. jako ekon. aktéra
 - Makroekon. reformy - kontrola inflace, měnové a fiskální polit. států (snaha udrž. vyrov. rozpočty), omezení sociální role státu
- Snižovány bariéry mez. obchodu

- 1989 - tzv. **Washingtonský konsen.** - desatero hospod. pravidel - pomoc rozvíj. se státům - „manuál neoliber. politiky“ --- např. změna priorit veřej. výdajů - penzij., sociál. školství, zdrav.; daňové reformy (snížení); liberalizace - úrok, měr, obchodu, přímých zahr. investic; privatiz., deregulace aj.
- Neoliber. paradigma - do nedávné současn., problém - finanč. krize 90. let, fin. a hosp. krize 2008 + negat. dopady v rozvoj. zemích
 - Posun k důrazu na sociální faktory: míru nezaměstnan., stabil. růstu, finanční regulace a boj s korupcí

Struktura MMF

- a) **Rada guvernérů** - hl. orgán - 1 guvernér a zástupce za každou zemi (ministr finan.); setkání min. 1x ročně; rozhodov. o zvýš. kvót, alokaci speciál. práv čerpání, přijetí nových členů atd.
- b) **Rada ředitelů** - výkonná rada
- 24 členů - 5 ředitelů - jmenov. nejvyš. zeměmi (VS, USA, Jap aj.), další 3 - Saud. Ar., Rusko, Čína; zbývají 16 voleno členy - reprez. skup. zemí; mandát 2 roky; nejvyšší pozice = hl. ředitel
 - Obvykle na zákl. konsensu; ředitel má reprezent. zájem celé org. (větš. ale národní zájmy) - v čele byrokratického apar.

Hlasování

- **Vážené** - počet hlasů 2 části: fixní - 677 základ. hlasů po refor. 2008; **variabilní** ~ na kvótě - ta založ. na rel. váze státu ve svět. ekonom. (výše HDP, otevřen. ekon. aj.) - je zaznamen. v tzv. speciál. právech čerpání = rezerv. měna MMF (hl. k účetnictví); hodnota ~ na stabil. měnách (\$, eu aj.)
 - Kvóta určuje i množ. finan. prostředků, které musí člen poskytn. MMF: země mají poskytn. fin. příspěvky, jelikož ~ na vlivu; max. množství prostř., které země může půjčit také ~ na kvótě - půjčka až do 200 % roční kvóty
 - Přídělov. kvót - každých 5 let - přijaty 85% většinou --- např. USA 16,5 %, ČR 0,46 %
- Mechanismy - zejm. prostou většinou; některá i kvalifik (85 % hlasů - zde početně logik. USA právo veta)

Institucionální reforma 2008 a 2010

- Změna v přidělování hlasů - problém: variabilní rostly, základní stejné - rozšíření - 677 na člena (2008); později znásobení kvót, 6 % přesun k rozvíjej. se zemím; hlav. země MMF --- USA, Jap., VS... + tzv. BRICs (Brazíl., Rusko, Indie, Čína)
- Větší reprezent. Výkonné rady - evrop. země o 2 místa méně, všichni ředitelé voleni, revize každých 8 let; zvýš. rozpočtu kvót na 755 mld. \$

Podmíněnost půjčování

- Půjčky od MMF a SB - vždy podmíněně (expl. zakotvena v zakládaj. dohodě (1968)) - podmínky vychází z ortodox. přístupu; vyžadováno: domácí úspor. opatř. - vede k sníž. domácí spotř. - kritika od států za zásah do národ. suver.
- V počát. - dosud: tzv. **makro-podmíněnost**: sníž. rozpoč. deficitu a oběhu peněz, stanov. limitů na poskytn. úvěrů - někdy vyžadoval. i devalvace měny
 - Vliv dluh. krize (80. léta) - šok, nutnost hloubk. restruktural. a stanovení specif. podmínek
 - Vznikla tzv. mikro-podmíněnost: privatizace, deregulace, změna daň. polit., pracov.trhu a penzij. reformy; později kritika - mnoho podmínek, zásah do suver., bez ohledu na nár. zájmy - i tak nedošlo ke zlepšení
- Po r. 2000 změna politiky; přístup MMF - správný, ale špatně aplikov. zeměmi; tlačí na domácí ref., finance - celk. makroekon. obl. - deklaruje ale větší citlivost k domácím cílům; také větší pozornost institucí - důraz na regulace, kontrolní instit., soudnictví

Skupina Světové banky

186 členů; 4 části - Mez. banka pro rekonst. a rozvoj (IBRD), Mez. finan. korporace (IFC), Mez. rozvojová asociace (IDA), Multilat. invest. garanční agentura (MIGA), Mez. centrum pro urovnávání investičních sporů (ICSID)

SB - neutrální těleso (ve skutečn. řízena podle nejv. přispěvat. - USA: užití hlas. váhy, aby zabrán. půjčkám nepřátelským zemím/podpořily přátele)

a) Mez. banka pro rekonst. a rozvoj (IBRD)

- Brettonwoodské instit.; Washington; odpovědná za multilat. půjčky OSN, původně soustředěna na rekonstrukci Evropy - až na konci 50. let orientace na země 3. sv.
- Multilater. půjčky - doplněk soukr. půjček - cíl podpořit domácí a zahr. investice; mírnější (než KB) úroky na 25-35 let, jen vládám
- Financována zejména člen. státy - přímo k dispozici 20 % kvót států ve volně směnit. měně - zbytek na vyžádání

b) Mezinárodní finanční korporace

- Vznik 1956, cíl: podpořit soukr. invest. v rozvojov. zemích; r. 1989 vytvořila Mez. skupinu pro cenné papíry - radí firmám. v RZ jak obchodovat s akcemi

c) Mezinárodní rozvojová asociace

- Vznik 1960; soustředěna na tzv. měkké půjčky: splatnost je dlouhodobá (30-50 let), úrok minimální (1-3%) nebo žádný
- Půjčuje vládním i soukromým podnikům (zde nutná garance) v nejhudč. RZ; opravdu nejch. - měřeno HDP na hlavu

d) Multilaterální investiční agentura

- Vznik 1988; podpora domác. i zahr. investic v RZ - poskytuje investorům záruku proti nekomerčním riz. - vyvlastnění, válka aj. - tím snižuje riziko podnikání v nestabilních zemích

e) Mezinárodní centrum pro urovnávání investičních sporů

- Vznik 1966; místo pro řešení sporu mezi investorem a státem

Světová banka - organizace

- Rada guvernérů - každý stát má 1; schůzka min. 1x ročně - dlouhodobá strategie banky
- Rada ředitelů - 21 ředitelů - reprezentace, polit. řízení a vedení banky
- Byrokratický aparát - politicky nezáv. (zájmy banky), aparát ovlivňuje o čem budou rozhodovat RŘ

Hlasování - vážené ~ podíl na příspěvcích ~ váha státu ve svět. ekonomice

Vývoj strategie Světové banky

- V počátku - víra, že hospod. růst ~ snížení chudoby - podpora: industrializace, programů zaměř. na hosp. růst, investic do ekon. (ne proti chudobě); přístup shora-dolů
 - Nedošlo ke snížení socioekon. nerovnosti - zvýšení nerovnosti mezi městy a vesnicí - nárůst chudých - pozornost byla na polit. institucích
- 70. léta - změna strateg. - nástup nového prezidenta SB (R. McNamara) - zaměření na snížení chudoby a přerozdělení zisku z růstu; snaha o zvýšení produktivity sektorů zaměstnávající chudé - reforma zemědělství; víra - pomoc může být neutrálním, neohlížet se na polit. prostředí v zemi
 - Přehlíž. polit. reform a polit. aspektů chudoby - strach z konfliktu; neřeší problémy uvnitř společnosti, nalití peněz bez výraz. výsledků; nízká participace místních, přehlížení nákladů
- 80. léta - změna - Washingtonský kons. - strategie MMF, SB a USA - snaha o neoliber. (snížení role státu, privatiz.) - řešil se nárůst problému dluhu - LA
 - Polit. programů struktur. přizpůsobení - v platnosti podmíněnost půjčování jako u MMF a sledování politiky rozvoje
 - Odklon: od chudoby opět k podpoře hospodářství - chudoba je vnitřní problém dané země - částečné vyřešení probl. dluhu
 - Problémy: nesnížení chudoby, zhoršení někter. indikátorů kvality života (přístup ke zdrav., vzdělání aj.), slabá soc. dimenze, přehlíž. polit. refor.
 - I tak tzv. ztracená dekáda
- 90. léta - odklon od Washing. kons. - obecný pokles přispěv. na rozvoj. pomoc - nutnost efekt. přidělení; spory s MMF (makroek. stabilita)
 - Politická podmínění. do podmínek pomoci - politické a demokr. reformy; nutné zahrn. dopady globalizace
 - Opět zaměřenost na chudobu a zlepš. kvality života; individ. přístup k zemím, podíl místních
- Po r. 2000 - strategie založená na snižování chudoby - PRSP - cíl snížit počet chudých a zadlužených zemí - participace místních
 - Vypracování plánu snížení chudoby - schvalován MMF i Sb. - pokud schválen, dojde k částeč. oddlužení země - po implement. pl. - úplné
 - Aktualizace na základě zkušeností, výroční zprávy; individuální přístup

#9 - Evropa - regionální org.

V čase proměna MO: a) Studen. válka: NATO vs. Varšavský pakt; EHS vs. RVHP; KBSE (Východ i Západ); Rada Evropy (pouze Západ); b) Po konci Studen. války - NATO, EU, OBSE, Rada Evr.

Rada Evropy

Vznik 1948, Londýnskou sml.; 46 členů (kdysi Rusko - vystoupilo 2022), mezivládní org.;

- Výsledek střetu 2 koncepcí evrop. integrace: hlubší (Francie, Benelux); volnější (VB, Skandinávie); po skončení SV vstup států SVE (vých. bloku)

Ochrana lidských práv

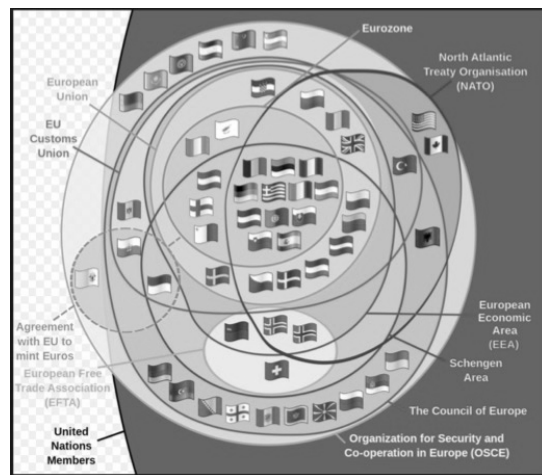
- Ochrana LP: členové zavázáni - Evr. úmluva o ochraně zákl. práv a svobod (1950); Evr. sociální charta, ESLP (1959)
- Nejv. standard na světě: i jednotlivci přístup k ESLP - nutnost vyčer. soudní prostředky na národní úrovni; pokud rozh. ve prospěch žaloby je stát žádán o přijetí náprav. opatření. (dohled RE) a odkodnění; efektivní; slabší mechan. k donucení, ~ na státu; pokud stát nedemokr. - max obvinění z porušení LP
 - Povinnost podávat zprávy o implem. opatření. na ochranu LP: Evr. sociální charta - každé 2 roky Gen. tajem. - stát a vyjádření odborů a svazů zaměstn.; Úmluva - GT může vyžádat

Vztah k Turecku

- Člen od 1949: pozit. vliv - zrušení trestu smrti, mučení, reform. vězeň., svobody apod.; pokus o převrat 7/2016: čistky, řešeny v Parlam. shrom. RE; 2017 RE obvinila Turecko z porušení LP (omez. svobody projevu, ovlivň. soudnictví), kritika návrhu ústavních změn k posílení prezidenta

OBSE

- Vychází z Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě = instituc. dialog mezi Západem (ochota k jednání) a Východem (garantoval LP) o potvrzení hranic - závěrečný akt z Helsinek 1975
- 57 států - nejen Evropa - Asie, sev. Amerika; mise postkonfl. rekonstrukce: jihových. Evropa, Kavkaz, Střední Asie
- 1990 - Pařížská charta - KBSE na OBSE (od 1994) - cíl: bezpečnost a stabilita v Evropě (demokratiz., kontrola zbraní, LP, menšiny, ŽP aj.) - nemá ale nástroje na vynucení

NATO

Systém kolektivní bezpečn. - 1949 - za SV znam. bezpečnost pro Záp. blok (opak Varš. paktu); nově přihlášky Finsko a Švédsko (2022)

NATO ~ EU a EBOP (evrop. bezpečnostní a obranná politika)

1994 - USA souhlas s vytvořením ESDI (Evr. bezpeč. a obranné indentita) v rámci NATO - evropané samostatné voj. operace (nenaplněno)

Války v Jugosl. - neschopnost EU řešit, vše ~ na USA - podnět ke vzniku EBOP (1999 - summit EU v Kolíně nad R.)

- a) USA ~ EBOP - tzv. 3D: „decoupling“ - evrop. rozhodování v bezpeč. a obran. otázkách se nesmí být mimo širší rámec Aliance; „duplication“ - obavy, aby nevznikl v Evr. konkurenč. vojen. průmysl a technologie; „discrimination“ - EBOP nesmí diskrimin. členy mimo EBOP, ale součást NATO
 - Evropa musí uznat NATO jako prim. platformu na řešení bezpeč. otázek
- b) Tzv. atlanticisté ~ EBOP - pragmatické: EBOP možnost rozvíjet evr. voj. kapacity (a převzít díl odpověd. a ulehčit USA); skrze EBOP možné realizovat některé cíle ZP; dělba práce EBOP a NATO
 - Dánsko odmítá - výjimka
- c) Připojeny i neutrální státy (Finsko, Švéd., Rak. a Irsko - ne v NATO); Německo spíše NATO, odmítá ale intervenc. (Irák) - posun k EBOP; Špan. ~ vládě
 - Francie - specif.: 1966 stáhnutí z voj. velení, 2009 zpět; jiný názor na strategie než USA (Kosovo, Afgh.); nyní lídr EBOP

2002 - tzv. Berlín plus - principy spolupř. mezi EU a NATO:

- Zajištění příst. k operač. plánování NATO pro EU; b) Poskytn. schopností a spol. prostř. NATO pro EU; c) Zajištění altern. evr. velení NATO pro operace vedené EU vč. nominace evr. zástupce do fce zást. vrchního velitele spoj. sil NATO v Evr.; d) Přizpůsob. syst. plánov. obrany NATO na vyčlenění ozbrojených sil Aliance pro operace EU

Turecko-kyperský spor - blokování spolupř. NATO ~ EU; Turecko blokuje účast Kypru na jednání NATO-EU a využívání kapacit NATO, pokud se mise účastní Kypr; Kypr blokuje účast Turecka na rozvoji EBOP

#10 - Afrika a arabský svět - region

Ovlivněno dekolon. - nové státy, nedemokr. režimy, občanské války - neodpov. politické elity; **idea panafricanismu** - sounálež. mezi Afričany, myšlenka sjednocení kontinentu - polit. sjednoc. ale nemělo podporu - základ pro vznik org.

Vývoj MO v Africe

- 60/70. léta - první pokusy o spolupř. - velká rivalita mezi polit. lidry; i tak: založena **Organizace africké jednoty (1963)** - sídlo Addis Abeba:
 - Podpora dekolon., národněosvobozeneckých hnutí, boj proti apartheidu v JAR; dlouhodobě ne plně funkční
 - Problémy: striktně princip nár. suver. - limity řešení konfl., které ve státech vznikly; spec. org. (na spory) nebyly funkční - řešení bilaterálně
- Oživení spolupř. v 90. let. - hospod. integrace, envirom., zdrav. aj. problémy + region. konflikty: výsledky slabé, není změna; úspěchy mají konkrétní projekty - funkcionální integrace - pouze místy
- Problémy: hybná síla pouze státy (ne jiní akt.); nedemokr. polit. rež.; dominance polit. elit - nechuť plnit závazky; rivalita mezi státy; slabé ekon. a slab. občanská spol.; velké množství organizací - více členství, úkolů

Africká unie

- V 90. letech - reforma Org. africké jednoty - vznik **Mechan. pro preven., řízení a řešení konfliktů** - zaměření na vnitrost. konfl.: úspěšnější, několik peacekeeping. a peacebuild. operací; mediace (probl. obvinění ze strannosti); podpora demokratizace --- volební pozorovatelství
- Kolem r. 2000 - reorganizace OAJ a vznik Africké unie - charta r. 2001; inspirace EU; hl. podpora - z Lybie

Cíle:

- Spolupř. v bezpeč. oblasti: princip kolekt. bezp.; mise AU (Somálsko, s OSN v Dárfúru, Uganda); v příp. genocidy/vál. zločinů - možnost intervence
- Hospod. integrace: Lagosský plán (1980 - nebyl nikdy naplněn); velmi pomalá liberal., nenastalo výraz. navýš. vzájemného obchodu;
 - 1991 - Smlouva z Abujy - vytvoř. Afr. hospod. společenství: zóva vol. obch. - celní unie - společný trh; pomalý pokrok

Struktura AU

- a) Shromáždění (Unie): hlavy států a předs. vlád - 1x ročně; vrchol. org. - zásadní, strateg. rozhodnutí - na základě konsensu (příp. 2/3 většinou)
- b) Výkon. výbor (dřív Rada minis.) - min. zahraničí - 2x ročně; podřízen Shrom. - rozhoduje o otázk., které budou postoupeny Shromáždění; dohlíží na plnění rozhodnutí Shrom.
- c) Komise (dřívě Sekretariát): výkon. org.; (nová fce) iniciace legislat. návrhů (vzor Komise EU)
- d) Special. technické komise: jako součást Afrického hospodář. společenství

Nové orgány:

- e) Panafrický parl.: zástupci delegování nár. parlam.; poradní funkce - sídlo: Johannesburg
- f) Africký soud pro lids. a obč. práva + Soudní dvůr: pův. 2 různé soudy, dnes spoj.; aplikuje Chartu o lids. a obč. právech; protokol ratif. 30 států

- Možnost odvolání: státy, Afr. komise pro lids. práva, mezivlád. org. / jednotlivci a nevládní organizace jen ze států, které ratifikovaly Deklaraci o jurisdikci soudu (15 zemí)
- g) Rada pro mír a bezpečnost (nahradila Mechan. pro prev., říz. a řeš. konfliktů): 15 zástupců člen. z různých afrických regionů; řeší mezistátní a vnitrostátní konflikty a humanitární krize
- h) Hospodářská, sociální a kulturní rada: poradní orgán; zástupci sociálních a profesních skupin z jednotl. člens. států

Menší organizace v Africe

Severní Afrika

- Arabská maghrebská unie (AMU nebo UMA, 1989): politická a hospodářská spolupráce (Maroko, Alžírsko, Libye, Tunis a Mauritánie); cíl: vznik zóny voln. obch., později celní unie
 - Rivalita mezi státy – Maroko x Alžírsko (konflikt v Západní Sahaře) - nedošlo k významnějšímu pokroku ve splnění cílů organizace
- Společenství států Sahelu-Sahary (CEN-SAD, 1998): státy severní, západní a střední Afriky - bývalé francouzské a britské kolonie
 - Cíl: vytvořit zónu volného obchodu, později i společný trh - nenaplněováno; Libye se pokoušela o vůdcovství v organizaci

Západní Afrika

- Hospodářské společenství západoafrických států (ECOWAS, 1975): člen.: francouzské kolonie i býv. britské kolon. (Nigérie nebo Ghana)
 - Hospodářská integrace: od 90. let nárůst významu spolupr. v obl. bezpečnosti - více vnitrost. konfliktů - oslabení organizace, pokles obchodu mezi členskými státy; vzestup lídra organizace Nigérie, snaha stát se dominan. státem, cíl - podřídit organ. svým zahraničněpolit. zájmům
 - Zásahy jednotek ECOMOG (jednot. této MO) při regionál. konfliktech (--- Libérie, Sierra Leone, Guinea-Bissau) - ovládány Nigérií, využití konfliktů k dosazení spřátelených polit. vůdců v okolních státech

Východní Afrika

- Východoafric. společenství (EAC, 1967-1977, obnov. v 90. let.): cíl - ekon. integr., dokončení celní unie k r. 2009 mezi Keňou, Tanzánií a Ugandou; podpora rozvoje soukrom. podnikání - tzn. hospodářský rozvoj; plán politické integrace

Jižní Afrika

- Jihoafrické rozvoj. společen. (SADC, 1992): navazuje na Jihoafr. rozvoj. a koordinační konferenci (1980)
 - Cíl: celní unie a později společný trh a monetární unie --- Demokr. republ. Kongo, Lesotho, Madagaskar, JAR, Zimbabwe aj. - dominan. postavení JAR – hlav. ekonomika regionu (ost. státy periferie ekonomiky) - JAR vliv na formulaci cílů, financ. projektů
 - Bezpečnostní spolupráce – vojenské jednotky v Kongu, Lesothu, Zimbabwe - 2007 – vytvoření vojenských sil SADCBRIG
- Společný trh jižní a východní Afriky (COMESA, 1993) - hospod. spolupr. - cíl: společný trh
 - Jedna z region. org. s nejrozsáhle. členstvím; navazuje na Preferenční obch. prostor východoafr. a jihoafr. států (1982)
 - Splněno: vytvořena zóna volného obchodu, ale jen mezi někter. člensk. státy; problémy: mnoho členů, příliš. rozdílnost; opět dominance JAR

Enviromentální spolupráce

- Potravinová, hospod. spolupr. a rozvoj - příčiny: desertifikace a sucho (dopady); členové --- např. Etiopie, Již. Súdán, Keňa, Somálsko aj.
- Nenaplněno vytvoř. zóny volného obchodu; problémy - vnitrostát. konflikty, konflikty mezi členy

Arabský svět

Problematická spolupr.: nedemokr. režimy, státem řízené ekonom. (limity v hospod. spolupr., obavy z liberalizace ~ polit. liberalizaci); mocenská rivalita (Egypt vs. Saud. Aráb.), region. konflikty; osobní antipatie mezi vůdci

- V 80. let. rozvoj spolupr. v polit. a hospod. oblasti: Rada pro spolupráci arabských států v Zálivu (GCC, 1981, Rijád) - Saudská Arábie, Spojené arabské emiráty, Katar, Bahrain, Kuvajt a Omán. - monarchické státní zřízení, podobné ekonomiky (těžba a vývoz ropy); vzor v EU; poměrně úspěš.

Liga arabských států

Založ. 1945, iniciativa Egypta - 1944 podeps. Charta LAS (tzv. Alexandrijský protokol)

- Zaklád. člen.: Egypt, Irák, Libanon, Zajordánsko (Jordánsko), S. Aráb., Sýrie, Jemen; nejednotná představa o spolupráci - rivalita mezi polit. lídry (Saudská Arábie vs. Irák a Zajordánsko; Irák vs. Egypt)
 - Podpora VB - prostř. zadržování francouz. vlivu v regionu
 - Cíl: zabezpečit teritor. integritu a suver. členů a spol. postupovat vůči úsilí ustavit židovský stát; spolupráce limitována lpěním na dodržování principu státní suverenity.

Historie LAS

- Nejvýznam. org. - založena na myšl. tzv. panarabismu - kulturní a náboženská jednota
 - První arabský kongres - r. 1913 v Paříži; cíl: získat větší autonomii arab. území v rámci Otomanské říše = arabský nacionalis. podporovala Francie a VB jako prostředek boje proti Otomanské říši - po rozpadu ale neumož. vznik samostat. arab. států - území rozdělily pod svojí správu

- Od 30. let byla spol. prvkem židovská otázka - r. 1936 a 1937 - dvě konference, reakce na rostoucí počet židů v regionu
- V průběhu 2SV se Arabové stali předmětem zájmů obou soupeř. stran; získání nezávislosti podporovali Němci a Italové + Britové

LAS ~ Izrael

- Spolupráce org. byla problematická - štěpeno na vztahu k Izraeli - do 70. let arabské státy postupovaly v jednotě, poté roztržka - Egypt podepsal příměří s Izraelem - vedlo k jeho vyloučení a přemístění sídla z Káhiry do Tunisu
 - Egypt - znovu přijat v r. 1989 a sídlo opět do Káhiry
- V příp. palestinsko-izraelského konfliktu LAS bez vlastního řešení

Novodobá LAS

- Úspěchy v bezpečnostní spolupráci: 1961 - LAS zabránila Iráku obsadit Kuvajt - do r. 1963 v Kuvajtu rozmístěny jednotky LAS; 1976-1982 - jednotky LAS podíl na stabilizaci Libanonu
 - V r. 2002 LAS - vlastní návrh na řešení izrael-palestin. konfliktu - nabídka normalizace vztahů mezi arabskými státy a Izraelem výměnou za stažení Izraele do hranic z r. 1967 = vznik Palestinského státu s hlavním městem ve Vých. Jeruzalému
 - LAS - rozdělená ohledně zásahu USA v Iráku v r. 2003
- Od 90. let - otázka ochrany LP, demokratizace, boj proti terorismu - r. 1994 LAS přijala Chartu lidských práv - probl.: nedostat. mechan. dodržování závazků; Charta nebyla ratifikována
 - 2004 - revize Charty, více mez. standardy; státy ponechaly možn. trestu smrti + právo na život ne pokud výjm. stav; ani revidovaná Ch. neratifik.

Hospodářská integrace v rámci LAS

- 1957 - dohoda o arab. hosp. jednotě - cíl. zóna voln. pohybu zboží a osob; 1964 - některé arabské státy - dohoda o vytvoř. arab. společ. trhu
- 80. léta - dohody o snížení tarif. i netarif. překážek obch. se všemi druhy zboží; realita skromnější než podepsané dohody - růst obch. výměny slabší, stejně jako podíl na světovém obchodu
- 90. léta oživení: 1997 - LAS schv. dohodu o vytvoř. zóny volného obchodu v horizontu 10ti let; 2005 - dohoda o úpl. odstran. cel na průmysl. a zeměd. zboží; realita neodpovídá - obchod mezi arab. zem. se výrazně nezvýšil

#11 - Latinská Amerika, Asie - region

Myšlenky amerického sjedn.: hispánské Ameriky - „bolivarismus“ - první pokus - Velká Kolumbie (Panama, Kolumbie, Venezuela, Ekvádor); 1826 - Panamský kongres - snaha vytvoř. konfederaci LA států (ale mít svou nezávisl.)

Panamerikanismus

- Sounálež. mezi americ. státy: 1823 - Monroeova doktrína = doktrína USA - evrop. velmoci nesmí zasahovat do vnitř. zálež. nově samost. států; 1889 - první panamerická konference, vznik Bureau amerických republik; 1910 - Panamerická unie - řešení obchodních otázek
- 1947 - Meziamerická dohoda o reciproční pomoci (tzv. Pakt z Ria) - založen systém kolektivní bezpečn. - dosud ratifikovalo jen 24 z 35 člens. států
- Americká dohoda o mírovém urovnávání sporů (tzv. Pakt z Bogoty) - nejdř. vlastní prostředky urovnání sporů, než předložen OSN; ratifik. 16 členů
- 1948 - vzniká Organizace amerických států (1948)

Organizace amerických států

- V 60. a 70. letech - rozšíření o anglicky-mluvící státy Karibiku; 90. léta - Kanada (dlouhou dobu proti členství, snaha o neutralitu zahr. pol.); Kuba - pozastavení členství po kubánské revoluci
- 1997 - tzv. Washingtonský protokol - umožň. přerušování členství státu, kde se k moci dostane nedemokratická vláda - rozhoduje 2/3 Všeobec. shromážd.

Struktura OAS

- Všeobecné shromáždění - plen. org., strateg. cíle organ.; rovnost hlasů
- Konzultační setkání ministrů zahr. věcí - naléhavé i obecné otázky - konzultativní orgán, o svolání může požádat každý člen
- Stálá rada - exekut. org.; připravuje setkání Všeob. shromážd.; dohled nad Meziamerickým výborem pro mír. urovnávání sporů
- Sekretariát - bezpeč. otázky, může vnést otázku na zasedání Stálé rady - Gener. tajemník (volen - 5 let) - pravomoci širší než u jiných org.
- Meziamerický soud pro lidská práva - aplikuje a interpretuje Amer. konvenci o LP

Principy a cíl OAS

- Bezpečn. spolupr. - kolekt. bezpečn.; zákaz použít sílu - mírové řešení sporů - proti válečné akci již před 2. světovou válkou; respekt ke státní suver.
- Princip nezasahování do vnitř. zálež.: histor. zkušenosti s interv. evrop. mocností (zejména VB a Francie) a USA
- Tzv. Dragova doktrína - princip nezasahování (po němec.-italské blokádě Venezuely r. 1902); 1907 - Drago-Porterova konvence, státy se zavazují, že spory nejprve řeší pomocí arbitráže

Řešení sporů OAS

- Úspěchy v řeš. sporů mezi středoamer. a karibskými státy (--- např. spor Panama ~ USA - kontrola panamského kanálu - 1963)
- Kritika: prodloužená ruka zahr. politiky USA - konflikty řešeny s ohledem na doktrínu zadržování komunismu; podpora americké politiky vůči Kube (přeruš. vztahů)
- Neschop. řešit občanské války ve střední Amer. (angažmá USA)
- Válka o Falklandy: rozkol v OAS - USA podpořily Velkou Británii; většina latinskoamer. zemí stranila Argentině - OAS schválila deklaraci na podporu Argent. (USA se nezúčast. hlas.) - objevují se návrhy na vytvoření jen čistě latinskoamer. organizace
- Po skončení Studené války latinskoamerické státy jsou asertivnější vůči USA
- Zameřuje se na řešení konfliktů, peacebuildingové aktivity, často ve spolupráci s OSN
- Demokratizace - pozorovatelské mise u voleb
 - 1990 - Jednotka na podporu demokracie v rámci Sekretariátu; 1992 - Washingtonský protokol.; Meziamerická demokratická charta

OAS a ochrana lidských práv

- 1948 - Americká deklarace práv a povinností člověka
- 1959 - Meziamerická komise pro lidská práva - monitorování stavu lidských práv v členských státech
- 1969 - Americká konvence lidských práv, která vstoupila v platnost v r. 1978 - dosud ji ratifikovalo 25 členských států; 2012 - vypověděla Venezue.
- 1980 - Meziamerický soud pro lidská práva, první případ ovšem řešil teprve v r. 1987.
- Přesto dochází k porušování lidských práv - nejvíce viditelné v dobách existence nedemokratických režimů (zejména v 70. a 80. letech)

Meziamerická komise pro lidská práva

- Monitoruje situaci lidských práv v členských státech OAS
- Vznik 1960, od r. 1965 může řešit stížnosti proti porušování lidských práv v členských státech
- Publikuje zprávy, studie, vytváří speciální skupiny
- Mohou se na ni obrátit jednotlivci, skupiny či nevládní organizace a podat stížnost na porušení Americké konvence o lidských právech - řeší cca 1 500 stížností ročně

- Může předložit případ Meziamerickému soudu pro lidská práva

Meziamerický soud pro lidská práva

- Ustaven v r. 1979, ale spory začal řešit od r. 1987 (Kostarika, San José) (také Poradní funkce, právní posudky)
- 7 soudců na 6 let, voleni VS OAS
- Může řešit sporné případy jednotlivců, ale omezení: proti členskému OAS, který přijal jurisdikci soudu (v současnosti 20 států)
- Spory se nejprve dostávají do řešení Komise - pouze strany soudu (členské státy) nebo Komise mohou přednést spor soudu

OAS a rozvoj

- 1959 - Meziamerická rozvojová banka; Kennedy - Aliance pro rozvoj - boj proti komunismu a rozvoj - součást Charty OAS od r. 1967.
- Podpora regionální integrace, fair trade, koncept hospodářské bezpečnosti; 1985 - přijat koncept tzv. integrovaného rozvoje; 1996 - Rada pro integrovaný rozvoj (CIDI)
- Podpora plánu na vytvoření kontinentální zóny volného obchodu (FTAA), což je plán navržený USA, který se ovšem dosud nerealizoval vzhledem k opozici mnoha latinskoamerických zemí

Regionální integrace

a) Starý regionalis. - 60. léta - Hybnou silou integrace byly státy

- Organizace stabilnější a delšího trvání než v jiných rozvojových regionech (x Afrika, Arabský svět) - potvrzená státnost - získání nezávislosti již v 19. století - vyspělejší politické a hospodářské systémy - proces industrializace a urbanizace
- Integrace jako cesta k rozvoji - ekonomický model ISI - industrializace jako náhrada za dovoz, soběstačnost, silná role státu
- Problémy: nedemokracie

b) Nový regionalis.

- Na počátku 80. let začíná tzv. dluhová krize - krize ekonomického modelu ISI, nástup neoliberalismus
- Snížení role státu v ekonomice - hybnou silou se stávají soukromé podnikatelské subjekty, nadnárodní korporace = otevřená, liberální integrace
- Na konci 90. let - problémy zapojení do světové ekonomiky, silné externí tlaky
- Zásah finanční krize 1997-1998 - devalvace měny v Brazílii v r. 1999, argentinská krize v r. 2001

MERCOSUR/MERCOSUL

- Společný trh Jihu (Mercosur/Mercosul) - inspirace ES/EU
 - Motivace: politické (překonat rivalitu mezi Argentinou a Brazílií), ekonomické síly integrace slabé (oslabené ekonomiky vlivem dlouholeté existence nedemokratických režimů)
 - 1991 - Dohoda z Asunciónu mezi Argentinou, Brazílií, Paraguayí a Uruguayí; v r. 2006 byla přijata Venezuela a v r. 2012 Bolívie; 2016 - byla Venezuela vyloučena
- Cíl: vytvořit celní unii a zavést společnou obchodní politiku, demokratizace členských států - 1996 - demokratická klauzule
- Od r. 1995 nedokonalá celní unie - Pokryto 85 % výrobků (mimo některé citlivé produkty jako automobily nebo cukr) - Růst vzájemného obchodu

- Fungování organizace negativně ovlivnila krize 1997/1998 a argentinská hospodářská krize, kdy se největší státy přiklonily k jednostranným řešením
- Mezivládní struktury rozhodování (chybí nadnárodní)
 - Rada společného trhu – ministři financí a ministři zahraničí, hlavní rozhodovací pravomoci, rotující předsednictví
 - Skupina společného trhu – delegace pravomocí Radou
 - Stálý kontrolní soud – řešení sporů mezi členskými státy
 - Parlament (Parlasur) od r. 2007
- Rozpory mezi malými a velkými členskými státy, kdy malí nevidí tolik zisků z integrace - Kohezní fond pro narovnání nerovností
 - Politické spory – Brazílie vs. ostatní členové v případě odvolané brazilské prezidentky Rousefové - Charaktery režimů – levicová Bolivie vs. umírněnější Brazílie, Argentina
- Lídr Brazílie, která vytváří většinu HDP Mercosur a má největší zisk z integrace; EU – snaha vyjednat samostatnou obchodní dohodu; Paraguay a Uruguay zvažovaly i osamostatnění - Paraguay – špatné prostředí pro podnikání – právní úprava, korupce

CAN - Andské společenství národů

- 1969 – Andský pakt; Reorganizace Andského paktu na konci 80. let, přijetí neoliberálních ekonomických principů
- 1996 – přejmenování na CAN - Cíl: vytvořit společný trh: 1993 – vytvoření zóny volného obchodu (AFTA) mezi Bolívií, Ekvádorem, Kolumbií a Venezuelou, od r. 2005 Peru; 1995 - stanovení společného vnějšího cla v rozmezí 5-20 % (bez Peru)
- Problémy – politické - Peru - autoritářská vláda A. Fujimoriho; 1995-1999 hraniční spor mezi Peru a Ekvádorem; Peru bylo fakticky z CAN vyloučeno a teprve po skončení Fujimoriho období se opět znovu zapojilo; 2006 – z CAN se stáhla Venezuela v reakci na podepsání dohody o volném obchodu mezi Peru-USA a Kolumbií-USA
- Ekonomické problémy - Struktura ekonomiky, většina ekonomiky závislá na zemědělství a těžbě nerostných surovin, většina exportu jde do USA a EU, dovoz opět především z USA a EU; Pouze mírné zvýšení vzájemného obchodu; Nedostatečná infrastruktura mezi členskými státy

UNASUR - Unie jihoamerických národů

- 2004 – Deklarace z Cuzca; Politická integrace Mercosur a CAN, obě ale zůstávají institucionálně nezávislé; Vznik tzv. Jihoamerického společenství národů (CSN)
- 2008 – vznik UNASUR – členy je i Chile, Surinam a Guayana; Inspirace EU; Vůdčí zemí je Brazílie
- Cíl: vytvořit jihoamerickou zónu volného obchodu - Z dlouhodobého hlediska i měnovou unii; Spolupráce i v oblasti energetiky, dopravy, ochrany životního prostředí, sociální politiky, demokracie nebo obrany
- Spory mezi členskými státy
- Alternativa k SB a MMF - Půjčky jen jihoamerickým státům; Koordinace v oblasti obrany (Jihoamerická obranná rada)

CARICOM - Karibské společenství a společný trh

- Navazuje na CARIFTA (Karibská zóna volného obchodu) z r. 1965 - Úspěch vedl k založení CARICOM v r. 1973
- Cíl: společný trh; Problémy: spory mezi členskými státy o tom, kdo má větší prospěch z přijímaných opatření - Velké státy (např. Jamajka, Trinidad a Tobago, Guyana) x malé státy (východní Karibik); Různý charakter režimů (levicové x pravicové režimy)
- Revitalizace na přelomu 80. a 90. let - Odstranění obchodních bariér, zavedení společného vnějšího cla, vytvoření společné burzy a usnadnění pohybu osob

SICA - Středoamerický integrační systém

- Navazuje na Středoamerický společný trh (CACM, 1963) – nárůst obchodní výměny v 60. letech, téměř úplné odstranění cel, mnohé zboží pokryto společným vnějším clem
- Politické spory - Kostarika a Guatemala x méně rozvinuté státy (např. Honduras) - 70.-90. léta – občanské války v Nikaraguy, Salvadoru a Guatemale
- 1991 - Protokol z Tegucigalpy - Založení SICA - Cíl: celní unie a později i měnová - Nárůst vzájemného obchodu
- Rozpory o vizi integrace mezi členskými státy – Kostarika x Guatemala, Nikaragua

Regionální integrace v Asii

- Velká rozmanitost regionu, rozdílnost asijských zemí; Chybí kontinentální organizace; Mocenská rivalita mezi vůdčími státy (Čína, Rusko, Japonsko, Indie, Indonésie); Regionální spolupráce je roztržštěná; nízká míra institucionalizace existujících organizací
- **JIŽNÍ ASIE** - Vůdčí silou Indie - 1947 - první asijská konference v Indii – Konference asijských vztahů, kde se řešila především dekolonizace - Rada pro koordinaci států, ale fungovala jen 8 let
 - Regionální integrace stagnovala z obav z dominance Indie; Rivalita mezi Indií a Indonésií; Studená válka – rozdělila státy do různých táborů

Jihoasijské sdružení pro regionální spolupráci (SAARC)

- 1985 – sdružení regionálních rivalů Indie a Pákistánu; Členy: Bangladéš, Nepál, Srí Lanka, Maledivy, Bhútán a od r. 2007 je členem i Afghánistán
- Nepolitická organizace, jen hospodářská spolupráce, řešení sociálních otázek a chudoby - Všechna rozhodnutí musí být přijata jednomyslně; Bilaterální sporné otázky (např. Kašmír) musí být vyloučeny z jednání organizace

- V r. 1993 dohoda na vzniku preferenční obchodní zóny, která začala fungovat v r. 1995 - Zóna volného obchodu (SAFTA) od r. 2006 – plán kompletního snížení cel pro zboží na 0 % do r. 2016, ale řada citlivých položek

STŘEDNÍ ASIE

Šanghajská organizace pro spolupráci

- Navazuje na tzv. Šanghajskou pětku (Rusko, Čína, Kazachstán, Kyrgyzstán a Tádžikistán) - řešení hraničních sporů; vojenská a bezpečnostní spolupráce, i v oblasti tajných služeb a boje proti terorismu a organizovanému zločinu; Energetika; 2005 – požadovala stažení USA z vojenských základů ve Střední Asii

JIHOVÝCHODNÍ ASIE

- Počátek v 60. letech - Problém mocenské rivality mezi hlavními státy regionu – Malajsií, Indonésií a Filipínami.
- 1966 – založení Sdružení národů jihovýchodní Asie, které začalo fungovat o rok později; Politická spolupráce – obavy z destabilizace regionu kvůli válečnému konfliktu ve Vietnamu a vzestupu komunismu v těchto státech; Hospodářská, sociální a kulturní spolupráce
- Neformální báze- **tzv. cesta ASEAN** - „flexibilní přístup založený spíše na společných hodnotách než formální institucionalizaci“

ASEAN

- Větší institucionalizace až v 90. letech; Rozšíření členství – Laos, Vietnam, Kambodža a Barmá (kritika); 2003 - vytvoření Společenství ASEAN do r. 2015 - politicko-bezpečnostní, hospodářské, sociálně-kulturní
- 2008 - Charta ASEAN - sjednocení principů, na kterých již byla spolupráce založena, reforma struktury organizace a postupů pro řešení sporů
- Nemá rozvinutou strukturu; Mezivládní charakter
- Summit - plenární orgán, hlavy států a předsedové vlád
- Koordinační rada ASEAN- ministři zahraničí, exekutivní orgán
- Tři specializované rady pro tři zmíněná společenství
- Sekretariát v Jakartě - administrativní a technický orgán, generální tajemník
- Konsensus, teprve po jeho dosažení se formalizuje do podoby jednomyslné shody na nějakém rozhodnutí
- Politická a bezpečnostní spolupráce
- Vlastní pojetí bezpečnosti, - determinována nejen vojenskými schopnostmi států, ale i úrovní rozvoje států; Důraz na tzv. low politics jako hospodářská úroveň, sociální situace i kulturní hodnoty; Nezasahování do vnitřních záležitostí států, neuznávání síly a mírové řešení sporů
- 1971 - ASEAN přijal deklaraci, v níž požadoval mír, stabilitu a neutralitu regionu (tzv. ZOPFAN – Zóna míru, svobody a neutrality); 1995 – vytvoření bezjaderné zóny; Aktivní v řešení regionálních konfliktů teprve od 90. let - vznik Asijského regionálního fóra (ARF) v r. 1994 - otázky, které by mohly narušit mír a stabilitu regionu
- Hospodářská spolupráce
- Úspěšná, růst obchodní výměny; Nedošlo ale prohloubení hospodářské integrace v důsledku silné role států, rozdílného stupně rozvoje
- Po r. 1990 prohloubení hospodářské spolupráce v reakci zejména na prohloubení integrace v Evropě a v tichomořské oblasti
- Cíl: zóna volného obchodu, kdy všechna cla měla být odstraněna pro staré členy v r. 2010 a pro nové v r. 2015, s možností prodloužení u některých komodit do r. 2018.
- 1996 - mechanismus pro urovnávání obchodních sporů
- Prohloubení spolupráce bylo podpořeno finanční krizí, která postihla region v letech 1997-1998; Spolupráce v měnových otázkách

Pařížská dohoda (2015)

- Závazky i USA; Cíl: udržet nárůst globální teploty na max. 1,5 Celsia - Závazek: strop na vypouštění emisí (1. půle 21. století)
- Rovnováha mezi vypouštěnými a pohlcovanými emisemi (ochrana lesů) (2. půle 21. století); Pouze některé části dohody jsou právně závazné
- Klíčová otázka jednání (co bude „shall“ a co bude „should“); Národní plány snižování emisí – národní nástroje a opatření k dosažení cíle
- Posílení transparentnosti (zprávy zemí pod revizí expertů); Finanční pomoc rozvojovým zemím; Pětiletá revize
- Ratifikace: 55 zemí zodpovědných za 55 % emisí – splněno, 11/2016 smlouva vstoupila v platnost (ale např. neratifikovala ČR a Rusko)

Kjótský protokol:

- Směrnice redukce emisí pro každou zemi nebo skupinu zemí a časový harmonogram naplňování; Každý stát má různý strop redukce emisí
- Tři kategorie zemí dle cílů a povinností: První skupinu tvoří vyspělé státy – USA, EU, Rusko a Japonsko; Druhá skupina - země OECD, s výjimkou transformujících se ekonomik (bývalé komunistické státy) – povinnost finančně přispět rozvojovým zemím na zavedení technologií redukce emisí; Třetí skupina – ty státy, které nemusí redukovat (Čína, Indie, ale i Jižní Korea)
- Ratifikace: KP vešel v platnost, když ho ratifikovaly státy podílející se na 55 % světové produkce skleníkových plynů (2005, USA ho neratifikovaly); Administrativa Busha ml. – nákladnost opatření, přílišná zátěž pro USA ve srovnání s žádným úsilím jiných států, oslabení konkurenceschopnosti; Změna pozice Obamovy administrativy